

ISSN 1857-0798

NOI

REVISTĂ PENTRU COPII ȘI ADOLESCENȚI

FATA CU MĂR

Andrea BUNU, cl. a VI-a
Liceul Gh. Asachi, Chișinău

Ninge zîmbet, ninge lacrimi
Ninge visuri, ninge dor
Ninge gînduri, ninge aripi.
Printre fulgi încep să zbor.

pag. 1-5

Smerenia te poartă pe aripe ușoare
către Înaltul Cerului și-ți ridică mintea
aproape de Dumnezeu.

pag. 16

Costă 3 dolari și în primul an
au fost vîndute 351 000 de bucăți.
Păpușile Barbie au devenit una din
tre cele mai bine vîndute jucării ale
tuturor timpurilor.

pag. 22, 23

Campionii nu se nasc în sălile de
sport. Campionii sunt făcuți din ceea
ce au mai adînc sădit în ei: o dorință,
un vis, o chemare...

pag. 27

februarie
2, 2014

* * *

Pășesc în fața noastră umbre
Și după ele,
noi –
Goii copaci ai celui mai frumos anotimp.

Maria GUTU, cl. a XII-a
Glodeni

POJGHITĂ

Fotografie: Valerie VOLONTIR

LITERATURA ÎNSEAMNĂ ARDERE

Maria GUȚU, cl. a XII-a (Glodeni). Am ales doar câteva texte, care ni s-au părut mai potrivite. Dar toate fac parte dintr-un univers poetic personal în formare. Sperăm să avem și alte revelații.

Natalia POCIUMBAN, cl. a XII-a (Cobani, Glodeni). Numai proza. Poemele sănt oarecum confuze. Nu ne îndoim de intenția încărcăturii mesajului lor. Însă cunvintele de pe hîrtie nu o reflectă.

Ionela BEJENARU, cl. a XII-a (Butești, Glodeni). Discursul poetic e mai decantat, cu toate că și el are unele asperități de expresie. Eseul, ca o primă încercare, este pasabil. Dar pe alocuri gîndurile nu se văd de după cuvinte.

Maria FĂRÎMĂ, cl. a XII-a (Nisporeni). O frumoasă revenire poetică. Succes în continuare!

Vlad BADRAJAN, cl. a XII-a (Zăicanî, Rîșcani). Desfășori o activitate vastă, dar e nevoie încă de mult lucru pentru a reuși să stăpînești fără stîngăcii și confuzii materialul propus spre poetizare. Bunăoară, *Aventurile lui Coadă-Dalbă* sănt crude de tot. În schimb denotă capacitatea de a surprinde subiectul, de a-l delimita, evidenția și transpune în frază poetică. Merită să insiști!

Mădălina BURLAC, 12 ani (Cobani, Glodeni). Un început cursiv și promițător atât în poezie, cât și în proză. Felicitări!

Nicoleta NANI (Ulmu, Ialoveni). Merită toată atenția această partidă de șah din vis, însă pare a fi liniară. Adică o descriere de dragul descrierii, o paradă a fanției. Pe cînd bucata literară trebuie să sugereze ceva, să pledeze pentru ceva, să convingă, să atragă.

Rosa LUPAN, cl. a VIII-a (Colibași, Cahul). Eseul e scris îngrijit, dar nu e decît schematic. Unele afirmații se repetă ori se bat cap în cap. Tema libertății este una deloc ușoară. Ai fi putut să-o tratezi dintr-o perspectivă mai îngustă, mai personală. Căci abordarea ei plenară necesită mai multe cunoștințe și mai multă experiență de viață.

O. F., cl. a VIII-a (Colibași, Cahul). Literatura, dar și un eseu scris la lectia de limba și literatura română, este altceva decît pescuire și compilare de pe net. Literatura înceamnă ardere, durere, iluminare, vizuire, imagine, fanție și stil propriu. Or, pentru un ochi avizat, textul împrumutat, ca să nu zicem furat, și lipit de propria "creație" bate la ochi ca o cîrpală roșie (și rușinoasă) pe un sac alb.

Nu enumerăm autorii cu lucrări ocazionale sau modeste, totodată, sfătuindu-i să insiste și să revină.

Vă dorește inspirație și succes

Leo BORDEIANU

PRIMA DRAGOSTE

Eu și tu –
doi îndrăgostiți
admirăm luna
peste noi căd
și stelele.

NINGE

Ninge ca odinoară,
Ninge-n simțuri și-n priviri,
Iar zăpada mă-nconjoară,
Face loc la amintiri.

Ninge zîmbet, ninge lacrimi
Ninge visuri, ninge dor
Ninge gînduri, ninge aripi.
Printre fulgi încep să zbor.

Mădălina BURLAC, cl. a VII-a
Cobani, Glodeni

DESPĂRȚIRE

scrii poeme
literele sănt (c)orbi
citești
corbii ciugulesc din inima ta
orbii îmbrățișează cu disperare
lumina promisă
cădere
în
gol

Maria FĂRÎMĂ cl. a XII-a
Liceul B. Cazacu, Nisporeni

CE E CU VIAȚA MEA?

Ce e cu viața mea?
Sînt cufundată în abis,
Nu e nici iad, nici paradis,
E doar o luptă, o luptă grea...

Durerea de "noi" mă doboară,
Visul meu... de mult mi-l omoară
Cei ce cred că mă pot schimba –
Dar nu știu că sufăr, nici nu și nici bă.

Îmi e greu să rezist acum,
N-am nici lumină, n-am nici drum,
Totul se pare că e un eșec
Durerea e apă în care mă-nec.

TU MĂ IUBEȘTI

Soarele e cel ce luminează
Si sufletul și viața mi-o veghează,
Âzi, fericirea lui este pe chipul meu
Si pacea-mi este de la Dumnezeu!
— Tu, soare, tu, lumină vie,
Tu, fericire, dulce păpădie.
Tu mă înalță și sănătatea fericită,
Tu mă iubești și sănătatea mai dorită.
Ești rana ce apare dimineață,
Ești zîmbetul ce-mi luminează viața
Si azi, și mîine, și-n fiecare moment,
Prezența ta e cel mai fin desert
Prezența ta e cea ce mă-nfioără,
E vocea, e acordul de chitară.
Tu mă iubești, tu mă iubești, iubești...

Diana MUNTEANU, cl. a XII-a
Mingir, Hincești

CU FLOARE ÎN PĂR

Irina OSETCAIA, 15 ani
Școala de Arte, Ocnița

MI-E DOR DE TINE

Mi-e dor de tine că de-o portocală
În miezul unei ierni cu serafimi
Si mi se pare că-s în pielea goală
Pășind prin tufele de trandafiri.

E dorul trist remediul iubirii?
Nu, știu că nu, și vreau să te clung.
Nu suntem noi părtașii fericirii
și nici eroii gloanțelor de plumb.

Atunci, de ce nu vrei să pleci odată?
În amintire să te am pierdut
Căci nu e ea, iubirea adevărată,
Decât o patimă și-un strigăt mut.

Da, am greșit, și am uitat a spune,
Cind mă iubeai cu sufletul curat,
Cuvintele de dor și de iubire,
Pe care știu că tu le-ai așteptat.

Mi-e sete de-un sărut al necredinței
Zidit în mine încă din părinți.

Tu mi-ai fi dat și sufletul din tine
Fără a cere cei treizeci de arginti.

Tu mi-ai fi dat, probabil, lumea toată,
Ti-ai fi dorit copiii din rodul meu
Si eu, ce am făcut, că o netoată?
L-am supărat, din nou, pe Dumnezeu.

Te cauț în bărbătii care pleacă,
Te cauț în bărbătii care vin
Si trece viața cum se scurge vinul
Din cupă – jumătate cu venin.

Mi-e dor de tine că de-o portocală
Pusă la geam, la frig, la înghețat.

Si simt în mine, parcă, o sfială,
Că te-am iubit puțin... și-ai meritat.
Ti-ai fi dorit copiii din rodul meu
Si iar L-am supărat pe Dumnezeu.

Ionela BEJENARU, 18 ani
Cobani, Glodeni

PLOAIA

Ploaia nu e atît de tristă,
Oamenii sănt mai triști –
Singuri, într-un mormân de vise și iluzii,
Își caută rătăciți drumul,
Urmărind propriii pași
Pe care i-au părăsit grăbiti
(Îmbătați de fericire)
Nemaiputînd observă
Tristețea și mizeria din jur.
Ploaia nu e atît de tristă,
Lacrimile ei sănt bucurie,
Pe cînd ale noastre zîmbete
Sânt din ce în ce mai triste
Și fac să plîngă cerul.

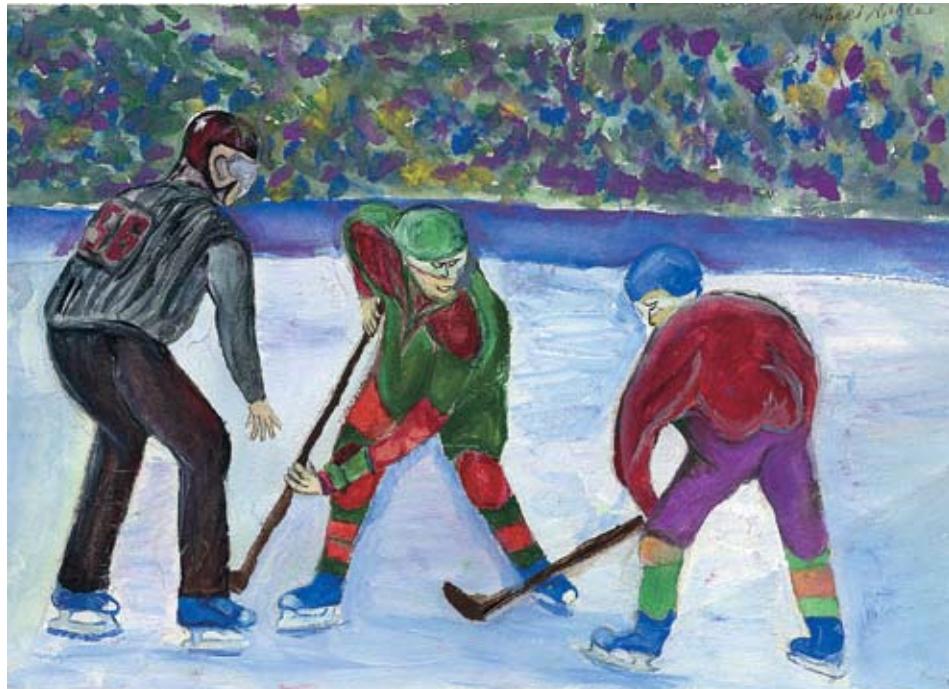
DORINȚE

Mă vreau semn de carte,
Ca să rămîn printre cuvinte,
Mă vreau autobuz de fericire,
Ca să culeg trăstii călători,
Mă vreau aripi de libelulă,
Ca să ating cerul,
Mă vreau ochi vesnic umezi,
Ca să simt marea,
Mă vreau plajă de ocean,
Ca să îmbrac scoici,
Mă vreau cine nu sănt,
Și cine nu pot fi –
Âromă de vanilie,
Parfum de primăvară,
Note muzicale dintr-un cînt
Sau o simplă zi de vară.

COPILĂRIE

Un fluture,
O trotinetă
Și iar plouă
Cu stropi gălăgioși,
Albaștri,
Iar tu, copilărie, dulce
Imi săruți obrajii
În ultim an de minunat amor.
Un fluture,
O pasare ce cîntă
O primăvară
Și tu mă tii de mînă:
Copilărie – unica iubită,
Eu dorurile toate îți încin.
Un fluture,
Călcăt din nepăsare,
Nori cenușii
Ale pustii.
E toamnă rece
Și tu ai plecat de acasă,
Iar eu îți strig:
Te rog, rămiș!

Maria GUȚU, cl. a XII-a
Glodeni

ORĂ DE HOCHEI

Nicolae CHIPERI, cl. a VIII-a
Liceul L. Damian, Rîșcani.

ZURGĂLĂII DE CRĂCIUN

Iar pe plaiul meu bălai
Ninge pufos și mășcat
Fulgii toti – vesel alai
Rînduri, rînduri cad și cad.

Alb e-acoperișul casei,
Alb e hornul, alb e tot,
Albe gene au și brazii
În al fulgilor potop.

S-a oprit puțin ninsoarea
Cu flori dalbe pe ză bun
Și se-aud în depărtare
Zurgălăii de Crăciun.

CĂLĂRETUL DE FULGI

A nins ieri, ninge și azi
Printre munți și brazi.
Tu, călăreț de fulgi,
Zilele le scazi,
Mînind caii de spumă
Spre-a bolții talaz,
Cu aripi de gheăță
Și necuă pe obraz,
Brû de stele,
Aurore pe grumaz.
Aduci fulgi, troiene
Prin albul calm al iernii.

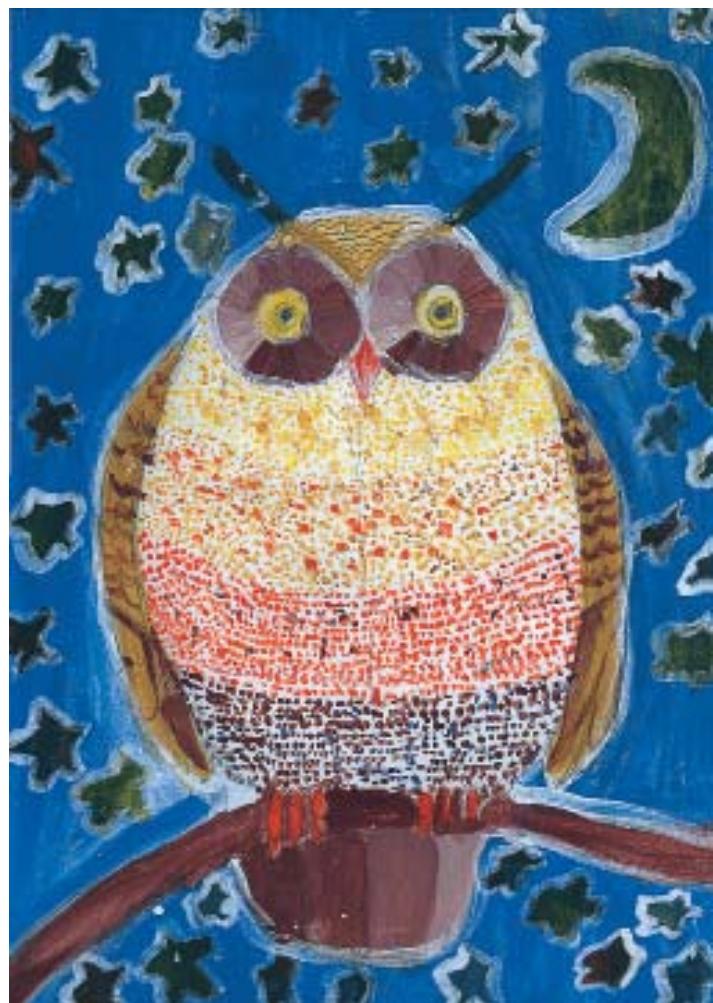
Vlad BADRAJAN, cl. a XII-a
Liceul Academiei de Științe
și Republiei Moldova, Chișinău

O NUANȚĂ PIERDUTĂ

Ce culoare poartă fericirea?
Ah!
O ţin minte pe mama, purtând o bluză albă,
Prea albă pentru a nu fi pătată.
Timpul însă i-a păstrat amintirea,
În inima mea.
A fost o nuanță plăcută la atingere,
Oferită ca suvenir
Și existență sufletului.
Un moment oportun,
O nuanță pierdută
(Astăzi).

ORA 23 (h)

Ochii rătăcesc într-o carte
cu pagini șterse, îngălbeneite.
Obosiți de
iubire trădată
și amara durere din poezii.
Se opresc,
Peste niște buchii
ce leagă un cuvînt.
La lumina palidă
încerc să cuprind pata de acolo
dar,
pleoapele cad acoperind
și ultima scînteie vie,
sigur, miine voi putea cuprinde cuvîntul
chiar și la ora 23 (h).

SIMBOL AL ÎNTELEPCIUNII

Alexandra MALCEVA, 13 ani
Școala de Arte Plastice, Vulcănești, UTA Găgăuzia

EU NU CERSESC IUBIREA NIMĂNUI

Eu nu cerșesc iubirea nimănui,
Nu cauț dragostea în buzunare
Și n-o aştept acolo unde nu-i,
Și n-o primesc aşa, din întîmplare.

Eu nu cerșesc iubirea pe poteci,
Nu cauț mila inimilor moarte,
Cu zîmbetele lor atît de reci,
Trăiesc lipsiți de orice libertate.

Nu mă cobor la înălțimea lor –
A ochilor ce au iubit în glumă,
Căci tot ce știe licărirea lor
Nu e decît o tragică minciună.

Nu cauț mila inimilor reci.
Ce poți găsi în inimă de piatră?
Doar niște lungi iluzii și poteci
C-a fost și Ea aici cîteodată.

Natalia POCIUMBAN, cl. a XII-a
Cobani, Glodeni

O PARTIDĂ DE ŞAH

Era sfîrșit de noiembrie. Într-o zi de vineri, mă întorceam de la școală. Mă gîndeam la ale mele, fără să observ ce se întimplă în jur. La un moment dat, am căzut într-o prăpastie întunecată și sumbră. Eram în același timp speriată, dar și curioasă, mă gîndeam ce o să mă aștepte. Cînd am ajuns cu picioarele pe pămînt m-am uitat în jur. Era o atmosferă de poveste, în jur era o mare cîmpie cu floricele multicolore, totul era minunat, ciripeau păsărelele, soarele cu razele sale încălzea orice ființă.

Dar cînd m-am uitat în jos, m-am speriat: pămîntul era în pătrătele albe și negre. Mi-am dat seama că am mai văzut pe undeva aşa pătrătele, dar nu îmi aduceam aminte unde anume. Apoi am zărit niște personaje cu totul fantastice și neobișnuite. O regină de culoare neagră cu coroană pe cap împreună cu regele tot de aceeași culoare. Este interesant de menționat că ei erau patronați și protejați de doi cai negri, apoi urmău nebunii și turele.

— Desigur, era o tablă de șah!

Eram în același timp și fericită, și tristă; fericită, pentru că am ajuns în această lume, dar tristă, pentru că nu prea știam să joc șah. Apoi am stat de vorbă cu regina. Ea mi-a povestit despre regulile jocului și mi-a sus că Regina Albă s-a îmbolnăvit și n-are cine să o înlocuiască și mi-a propus să fiu eu Regina Albă. Eu m-am gîndit puțin și am hotărît că voi juca cu mare plăcere. La ora 13:00, cînd toate figurile au făcut pauză și eram gata de joc, eu, drept regină, i-am aranjat pe toți după ordine.

Pionii fiind opt la număr, nu-i puteam astîmpăra, pentru că erau mici și năzbîtioși ca niște copii. După puțin timp a și început jocul, mai întîi am mers cu calul, iar Regina Neagră cu pionul. Tot aşa ne-am jucat pînă seara. Lupta a fost crîncenă, eu mi-am pierdut ambii cai și pionii, iar Regina Neagră o tură și doi pioni. La urmă, am rămas numai eu și ea, și, desigur, regii. Și în acel moment mi-am pus în gînd că voi ciștiiga, pentru că nu trebuie să pierd o asemenea sansă. Apoi mi-am făcut planul pentru a ciștiiga, am mers pe diagonală, dînd mat regelui. El fiind neajutorat și sleit de puteri s-a lăsat învins, astfel am ciștiigat. Toți au început să mă aplaude. Iar Regina Neagră a spus că să sint o jucătoare foarte bună. Dar în acel moment m-am trezit, totul a fost un vis, dar unul deosebit. Acea zi am început-o cu zîmbetul pe buze, fiind mîndră că am ciștiigat o partidă de șah.

Nicoleta NANI, 14 ani
Ulmu, Ialoveni

CRITICUL FĂRĂ AMBIȚIE

Lucrurile nu sunt greu de făcut. Greu este să te pui în starea de a le face.

Constantin BRÂNCUȘI

Viața fără ambiție e aproape imposibilă.

Lev TOLSTOI

Tot ceea ce oamenii îți vor spune că nu poți face, încearcă și vei afla că poți.

Henry David THOREAU

Este o ambiție de nume, una de situații și alta – cea mai înaltă și cea mai rară – de fapte.

Nicolae IORGA

Ambiția e ca moartea: vrea să pună gheara peste tot.

Honoré de BALZAC

Inteligenta fără ambiție e ca o pasăre fără aripi.

Salvador DALI

Timpul este singurul critic fără ambiție.

John STEINBECK

Stai departe de oamenii care îți micșorează ambiția. Oamenii mici întotdeauna fac asta. Cei cu adevărat mari te fac să te simți că și tu poți deveni mare.

Mark TWAIN

Fiecare să se străduiască să calce pe urmele celor dintîi, nu atât pentru a-i urma pe ei, cît pentru a se depăși pe sine.

Baltasar GRACIAN

Doamne, fă să doresc întotdeauna puțin mai mult decît pot realiza.

Michelangelo BUONARROTI

Crede că poți și atunci lucrul este rezolvat pe jumătate.

Theodore ROOSEVELT

Ambiția este o pasiune atât de puternică a omului, încît oricât de sus am ajunge niciodată nu vom fi mulțumiți.

Niccolò MACHIAVELLI

Cele mai multe dezbinări se ivesc în cetăți din cauza ambiției.

ARISTOTEL

SATE FĂRĂ DE PROFESORI

Oare de ce? Probabil că fiecare dintre voi se gîndește că nu există un viitor mai bun decât cel pe care îl faci în lumea mare, deci în orașe. Toți săneți atrași de colegii și de universități grandioase, dar puțini își dau seama că esențialul vieții îl primești de la școală din satul natal.

Este adevărat că acolo faci studii, acolo ești liber în a te exprima și multe altele, însă să nu uităm de locul unde ne-am adresat pentru prima oară cu cuvintele mamă, doamnă învățătoare, doamnă profesoră. Intelectualul rural și cel urban se pot deosebi după un simplu exemplu – profesorii. După o viață întreagă dedicată comunității, după zeci de generații educate, după nesomnul caietelor controlate, a stresului permanent consumat cu fiecare examen susținut de discipolii săi, iată care e răsplata! Mă întreb care ar trebui să fie atitudinea și motivația tinerilor de-a activa în sistemul de învățămînt, mai ales la sat, cînd au sub nas asemenea exemple? Sau, în genere, prin ce motivează statul tinerii specialiști de a-și începe o carieră în mediul rural, de a promova cultura la sat?

De cîțiva ani, și început politica de susținere a tinerelor cadre didactice din mediul rural, se acordă pentru o perioadă de trei ani de activitate drept încurajare 30 de mii de lei. Din nefericire, nici chiar această sumă n-a fost o motivație prea mare, puțini sănătății care s-au încumetat să vină în calitate de profesor într-o școală sătească, instituții cu multe, prea multe nevoi financiare, cu cabinete prea puțin dotate, biblioteci sărace. Rămîn sate pustiite. Fără de profesori. Fără educație. Fără cultură. și fără o cît de mică speranță de schimbare spre bine....

Din păcate, acesta este cel mai voluminos gol al unei localități rurale, însă niciodată nu ne-am gîndit la felul în care privesc lucrurile, simplu spus țăranii. Vă spun eu, deoarece ei au acel suflet pentru natură, pentru tot ce-i înconjoară, acel pur, modest mulțumesc și nu mînia și mîndria cu care se uită unii orășeni!

Probabil, mulți dintre colegii mei vor să se facă pedagogi.

**Ecaterina HERȚA, 14 ani
Bardar, Ialoveni**

INTERSECTII

**Ana-Maria BRÎNZĂ, cl. a XII-a
Vâratic, Rîșcani**

SĂRBĂTORILE DE ALTĂDATĂ

S-au încheiat și sărbătorile de iarnă. Chiar dacă le aşteptăm cu mult drag, mi se par prea multe – și pe stil nou, și pe stil vechi. Nu știu dacă mai există un alt popor care ar sărbători la fel de mult.

Bunica din raionul Orhei m-a învățat multe urături, colinde vechi și frumoase. Mi-a povestit despre tradițiile de pe timpuri. Ea întotdeauna oftează și spune că tare îi este dor de sărbătorile de altădată. Acum puțini gospodari care priimesc urătorii. O bună parte încuie porțile și stinge luminile. și nu pot să-i condamni, săracia e de vină. Mie mi-ar plăcea să fim primiți în casele lor, să le urăm de bine, fără să primim ceva în schimb.

**Mihaela ZUMBREANU., 13 ani
Orhei**

PORT CU MINE TOT CE-I AL MEU

Dacă, eu o să tac și o să trec cu vederea multe lucruri, aşa cum fac mereu. Astă nu înseamnă că nu văd și nu simt cînd mi se calcă pe inimă, și nu numcă. Azi sunt eu aia care lasă lucrurile aşa, doar pentru că nu are nevoie de o grijă în plus. Dar mîine pot la fel de bine să lovesc cu multă discreție acolo unde nu vă aşteptați. Nu am haine de firmă, nu am genți sau pantofi de mii de euro și nici vilă pe malul mării. Eu port cu mine tot ce-i al meu. Toți oamenii dragi îi am în suflet, în minte și în inimă. Iar tot ceea ce am mai scump se leagă de o casă modestă, de părinti minunați, frați dragi și scumpi și un bunic cu povești mai frumoase decât unele cărti.

**Valeria POPOV, 17 ani
Giurgiulești, Cahul**

MĂRIA SA NATURA

CHESTIONAR

1. Cum te simți în mijlocul naturii?
2. În ce anotimp admiră mai mult natură?
3. Te simți atașat de vreun copac/plantă?
4. Cum procedezi dacă observi unii consăteni de-ai tăi că fac dezordine?
5. Ce acțiuni de protecție a mediului se organizează în localitatea/școala în care înveți?
6. La ce concursuri ecologice ai participat/participi? Urmărești concursul eologic publicat în NOI?
7. Care este opera ta de artă/literară favorită despre natură? Numește cîțiva scriitori și artiști plastici care au redat în lucrările lor natura?
8. În biblioteca școlii unde înveți este Cartea Roșie a Republicii Moldova? Numește 2-3 specii de plante/animale pe cale de dispariție?
9. Ce monumente ale naturii sunt în preajma localității tale? Acestea sunt amenajate sau lăsate în voia sortii?
10. Ce animale sălbaticice sunt în preajma localității tale? Pe care dintre ele le-ai văzut?
11. Părintii, bunicii își amintesc și de alte specii de animale și plante care erau acum 20-30 de ani pe meleagurile noastre?
12. În ultimul timp lupul apare mai des prin Moldova? A fost văzut și în părțile voastre?
13. După părerea ta, care sunt cele mai grave probleme ce țin de protecția globală a mediului? Dar în țara noastră? Dar în localitatea ta?
14. Comentează: *Frumusețe obraznică, dacă exceptăm omul, nu vom fi înlini în natură.* (Gr. Vieru)

RĂPUȘI DE DOR

Migrația este unul dintre procesele sociale care influențează profund societatea, devenind din ce în ce mai dureroasă pentru țara noastră. Aceasta are un impact negativ, în special pentru elevi, întrucât plecarea părintilor peste hotare implică multă singurătate, lipsă de căldură și emoții negative. Cel puțin aşa consideră cititorii noștri care au răspuns la chestionarul din nr.11, 2013.

3. Am mulți colegi de clasă ai căror părinți sunt plecați peste hotare. Ei rămân în grija bunicilor, care nu întotdeauna le pot oferi o educație de calitate.
4. O colegă de clasă chiar a plecat cu părinții în străinătate. Nu țin legătura cu ea, dar sper că lucrurile îi merg bine. De cînd a plecat, în clasă permanent parcă lipsește ceva.
5. La plecarea peste hotare, copiii, de regulă, își iau cu ei, în primul rînd, amintiri, pozele cu prietenii, alte lucruri dragi.
7. O colegă din clasa mea, plecată recent peste hotarele țării, s-a integrat bine în sistemul de învățămînt de acolo. Din cele spuse de colegi e tare la istorie.
8. Colegii mei care revin în țară sunt foarte prietenoși: ne povestesc cum e să trăiești într-o țară străină, iar noi le povestim ce s-a mai întîmplat în lipsa lor.
10. Cei plecați peste hotare vor neapărat să se întoarcă, deoarece dorul este peste puterile lor.
13. Eu cred că în viitorul apropiat vor pleca și mai multe persoane, deoarece e nevoie de bani, iar în țara noastră e greu să găsești un serviciu bine plătit.
14. Copiii fără de părinți devin mai răutăcioși, mai dezechilibrați, mai vulnerabili. Pe termen lung, plecarea peste hotare a cetățenilor apti de muncă duce la îmbătrînirea populației și la scăderea calității în toate sferele de activitate.

Silvia MUNTEANU
Susleni, Orhei

2. Din păcate, am o mulțime de apropiați și prieteni care s-au stabilit cu traiul în alte țări.
6. Din con vorbirile cu copiii plecați în alte țări, am înțeles că ei se adaptează foarte repede și ușor, dar cunosc și o fată răpusă de dor, care a revenit în țară.
8. Pot spune că nu am observat schimbări esențiale la colegii de peste hotare, doar că au devenit mai sociabili și mai deschiși.
12. Eu cred că acei copii ai căror părinți sunt plecați peste hotare devin mai independenți, își călăresc caracterul, devin mai responsabili, se maturizează mai re-

pede decît semenii lor. Sînt însă și situații cînd aceștia, din cauza libertății totale, încep să fume, să consumă băuturi alcoolice etc.

Nicoleta NANI
Ulmu, Ialoveni

5. Copiii care pleacă peste hotare își iau cele mai dragi lucruri, care le amintesc într-un fel sau altul de casă, rude, prieteni.
11. În cazul colegilor cu ambii părinți plecați peste hotare, aceștia sunt lăsați în grija bunelor, vecinilor, sau chiar cunosc și cazuri cînd sunt lăsați să se descurce singuri.

Mihai CIOBANU
Orhei

1. Notiunea de migrație mi se asociază cu părinții care pleacă la muncă în străinătate pentru a le oferi copiilor o viață mai bună (dar ce copilărie poți avea fără de părinți?).
2. Majoritatea rудelor mele sunt în Canada, SUA și Rusia. Tatăl meu muncește peste hotare, pentru că eu și sora mea să nu ducem lipsă de nimic, dar ne lipsește mult anume el.
3. Din clasă de la noi doar trei elevi din 16 îi au pe ambii părinți acasă, ceilalți au plecat, cîte un părinte sau chiar ambi.
5. Dacă pleacă peste hotare, copiii își iau lucrurile personale și poze cu casa părintească (eu tot aşa aş face).
7. Este dificil să fii nevoit să vorbești o limbă străină și să renunți la limba pe care ai vorbit-o pînă acum, dar cu multă voință reușești. Colegii plecați pe care îi cunosc au fost foarte buni la sport.
12. Copiii se adaptează diferit: unii dintre ei, cu rezultate foarte bune la școală nu mai vor să învețe, iar alții, din contra, muncesc mai mult, pentru a-și bucura părinții.
14. Dorul, lipsa sfaturilor la momentul potrivit, influența nefastă a celor din jur, modeleză negativ caracterul adolescenților.

Marinela LUPUŞOR
Cobani, Glodeni

*A*utorii celor mai interesante răspunsuri la chestionar vor fi desemnați și premiați în decembrie curent.

Dumitru MATCOVSCHI

Poetul, prozatorul, academicianul, publicistul și dramaturgul Dumitru Matcovschi (n. 20 octombrie 1939, Vadul-Rașcov, Șoldănești – d. 26 iunie 2013, Chișinău) și-a făcut studiile la Institutul Pedagogic *Ion Creangă* din Chișinău, Facultatea Istorie și Filologie. Și-a început activitatea în calitate de redactor, în 1963, la ziarul *Moldova socialistă*. În același an editează prima sa plachetă de versuri *Maci în rouă*. Semnează peste 50 de volume de poezie, proză, dramaturgie. Multe dintre poeziile lui sănt puse pe note, devin veritabile imnuri. Este un simbol al mișcării de renaștere națională din Basarabia. Anul 2014 a fost declarat anul lui Dumitru Matcovschi.

ALB ȘI NEGRU

Cîntec-descîntec...
De alb să mă vindec,
De negru să mă vindec...

Albă mi-i noaptea
ce pleacă și vine,
albă-i femeia
de lîngă mine;
albu-i văzduhul
pe care-l respir,
albă-i hîrtia pe care înșir
albe cuvinte – mărgele pe salbă;
cerneala mi-i albă
și vorba mi-i albă.

Sprijinu-mi fruntea în palmă și tac:
masă, de lemn, se preface-n copac.
Lăstare copacul a dat ca-n pădure.
Și-aud în pădure zvon de secure.
Și-aud în pădure glas de izvorare.
Și văz cum răsare
firul de iarbă plăpînd din pămînt...
Unde săint?

Ziua de-odată se-ntunecă greu
și cade că piatra peste creștetul meu:
femeia din pat are-obraz de tăciune,
sărut de minciune, oftat de minciune...

Negru-i văzduhul pe care-l respir,
neagră-i hîrtia pe care înșir
versuri mai negre ca negrul de corb...
Poate săint orb și nu știu că săint orb?

Cîntec-descîntec...
De alb să mă vindec,
de negru să mă vindec...

BUCURAȚI-VĂ

Eu mă grăbesc, tu te grăbești, el se grăbește.
Îmbătrînesc, îmbătrînești, îmbătrînește.
Ce am iubit? Ce n-am iubit? Ca în poveste
simplă de tot,
scurtă de tot
viața ne este.

Uite-o din nou trece pe drum fata zglobie.
Uite-un băiat floare și-a pus la pălărie.
Uite un prunc, rîde în prag, ai, năzdrăvanul!
Uite-un moșneag, tace-n toiag, alb ca troianul.

Muntele ieri ne-ademenea, astăzi ne doare.
S-a împlinit, nu s-a-mplinit visul cel mare?
Cine săint eu, cine ești tu, cine e dînsul?
Noi am știut zborul înalt, dorul și plînsul...

Zilele trec, zilele vin... Ce va rămîne?
Suflet de lut, necunoscut, suflet de pîine?
Toamnele cresc, grijile cresc, viața descrește.
Eu mă grăbesc,
tu te grăbești,
el se grăbește.

Bucurați-vă, prieteni, de prieteni și de frați,
Bucurați-vă de-un nume ce vi-i dat că să-l purtați.
Bucurați-vă de-un cîntec,
de-un amurg cu flori de tei,
bucurați-vă o viață
de lumina dragostei...

TOAMNA, LA BUNELUL

Eu îi spun măicuței
seara pe șoptite:
mustul, la bunelul,
cred că-i pe sfîrșite.

Eu îi spun măicuței
dimineața iară:
toamna, la bunelul,
plouă nuci pe afară.

Eu îi spun măicuței
cînd se face noapte:
toamna la bunelul,
sînt gutuie coapte.

Eu îi spun măicuței,
iară ea zîmbește:
toamna, la bunelul,
plouă ciobănește.

Ilustrație: Violeta ZABULICĂ

SĂRUT, FEMEIE, MÎNA TA

Sărut, femeie, mîna ta
întotdeauna muncitoare,
atât de mică și de floare
Sărut, femeie, mîna ta.

Că o aripă ce-a zburat
și-a obosit neobosită,
să odihnească liniștită,
ca o aripă ce-a zburat.

Copiii dorm în cuibul lor,
nevinovat li-i somnul, mamă;
tot fără griji și fără teamă,
copiii dorm în cuibul lor.

Și-alături mîna ta, aici,
la căpătii, ca o lumină;
alinătoare și blajină,
alături mîna ta, aici.

Pamîntu-n ea a încăput,
cu măr domnesc și lună nouă,
cu strugur copt scăldat în rouă,
pamîntu-n ea a încăput.

Cuminte ramura de dor,
cînd miezul noptii ora bate,
se-adună din eternitate,
cuminte ramura de dor.

Și plouă stele fulgerat
în casa noastră și-n cuvinte.
Cuvintele sănt toate sfinte!
Și plouă stele fulgerat.

Și cîntă dincolo de geam
bătrînul greier la vioară
Din taină greierul coboară
și cîntă dincolo de geam.

Sărut, femeie, ochii tăi
de lacrimă și de scînteie,
de împărată și de zeie,
sărut, femeie, ochii tăi.

Sărut, cuminte, vorba ta
cu limpezime de izvoare,
cu vraja Soarelui-răsare,
sărut, cuminte, vorba ta.

Sărut și părul tău frumos,
îmbătător ca o secără
cînd o-nfioară vînt de seară,
sărut și părul tău frumos.

Și cad, iubito, în genunchi
și îți sărut piciorul care
de rădăcină e și doare,
și cad, iubito, în genunchi.

Sfîntă mi-i casa cu pragul ei tare de
piatră,
sfîntă mi-i casa cu focul ei veșnic din
vatră,
sfîntă mi-i casa din leagăn de dor ce
coboară,
sfîntă mi-i casa ce crește fecior și
fecioară.

Mai regină decît floarea
doar femeia poate fi.
Mai adîncă decît marea
doar femeia poate fi.

Mai înaltă ca destinul
doar femeia poate fi.
Mai amară ca pelinul
doar femeia poate fi.

Mai frumoasă decît viața
doar femeia poate fi.
Mai deșteaptă ca povata
doar femeia poate fi.

Mai cuminte ca poemul
doar femeia poate fi.
Mai cumplită ca blestemul
doar femeia poate fi.

Mai aproape decît dorul
doar femeia poate fi.
Mai de șoaptă ca izvorul
doar femeia poate fi.

Mai de-aprîl ca primăvara
doar femeia poate fi.
Și mai dulce ca vioara
doar femeia poate fi.

Iubește-mă, bărbate și mă
înveșnicește,
dar chipul niciodată nu mi-l tăia în
piatră.
Decât o veșnicie, mai bine dăruiescă-mi
căldura cea de taină a focului din vatră.

COPIII DE IERI ȘI DE AZI

Jarna, cînd se stingează lumina, ne plăcea enorm de mult să o ascultăm pe mama cum ne povestește "pătărâniile" copilăriei ei. Savuram orice cuvîntel, orice amintire. Ne transpunem în trecutul ei, de parcă am fi copilărit împreună. Apoi ne trezeam odată cu aprinderea luminii din acest vis frumos și ne gîndeam cît de diferiți suntem cu trecerea vremii, de la o generație la alta.

Cît de diferiți se simt copiii de azi de părinții lor, ne spun elevii clasei a VI-a de la Gimnaziul Tamara Ciobanu, Berezlogi, Orhei.

Maria VEVERITĂ: Am observat, din spusele mamei și ale bunicii, că generația lor era modestă, în ceea ce privește vestimentația. Ele purtau o bluză trei-patru ani, noi însă ne permitem să ne cumpărăm mai des haine și să le schimbăm aproape în fiecare zi.

Vera GAVRILITĂ: Părinții noștri erau mai înțelegători, dar și mai timizi. Noi comunicăm mai ușor și suntem mai îndrăznitori.

Marcela CUCURUZEAN: În generația noastră copiii sunt mai activi și plini de viață. În generațiile trecute copiii aveau mai multe griji, erau mai obosiți.

Vasile MELNIC: Noi, copiii de astăzi, avem mai multe posibilități de a ne afirma. Dispunem de telefoane, de calculatoare, pe cînd generația părinților mei nici nu au auzit de aceste tehnologii moderne.

Irina TULUC: Părinții mi-au spus că ei munceau mai mult decât noi. Generația tîrnăra de astăzi nu prea vrea să se angajeze, să fie responsabilă. De aceea, părinții, bunicii nostri erau veseli mereu.

Viorica DOROS: În vremurile trecute copiii învățau doi la o carte. Cînd unul o lua acasă, cînd celălalt. Astăzi, noi avem mai multe posibilități, avem de unde selecta informația. Probabil, de aceea, părinții noștri au fost întotdeauna dormici de a ține în mintă o carte.

Simon CALUGAREANU: Ceea ce îi deosebește pe cei mai în vîrstă decât noi este responsabilitatea. Așa erau ei educați să fie mai responsabili.

Irina GUTU: Părinții mei, cînd erau elevi, citeau foarte mult. Le plăcea mai mult cărțile. Noi însă preferăm să răsfoim reviste. Ne par mai interesante.

Valentina CHICUŞ: Părinții noștri, cînd erau ca noi, erau mai modesti, mai timizi. Ei acceptau tot ceea ce li se oferea. Noi suntem mai deschiși, dar și mai alinăți. Ceea ce ne propunem, vrem neapărat să obținem.

Eudochia GARABADJIU: Mamele din generațiiile trecute găteau foarte mult. Învățau acest lucru de mici. Ele nu prea aveau timp să se distreze așa cum o facem noi. Nu ne prea place să stăm pe la bucătărie.

Mihaela MOLDOVAN: Părinții mei cînd erau de vîrstă mea reușeau să muncească și să învețe. Eu acum abia reușesc să învăț și să mă joc. La munca nu mă gîndesc încă.

Ilie COTELEA: Copiii de ieri erau mai ascultători, nu făceau poznele pe care le facem noi. Mama zice că numai de șotii știm să ne ținem.

Pentru NOI – Olesea CURMEI
Berezlogi, Orhei

FIȚI MÎNDRI DE REALIZĂRILE VOASTRE

Lauda de sine nu miroase a bine, este o veche zicală. Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, a lăuda înseamnă "a exprima prin cuvinte prețuirea, stima față de cineva sau ceva; a aduce laude, a elogia". Adică, dacă te prețuiești pe tine și te apreciezi înseamnă că este ceva rău? Nu, dimpotrivă. De aceea întrebarea *Cu ce te mai lauzi?*, ar putea avea și o conotație pozitivă. Iar conotația negativă este atunci cînd îl faci pe grozavul. Cîțiva copii din diferite localități ne-au mărturisit cînd e bine să te lauzi și cînd nu prea îți face față.

Adrian NĂSTAS, 14 ani, Liceul I. Vatamanu, Strășeni: Nu obișnuiesc să mă laud, e mai plăcut cînd alții o fac. Dintr-o parte se vede mai bine, deci sunt mai obiectivi.

Vladislava DÎMCENCO, 13 ani, Liceul N. Gogol, Basarabeasca: De la vîrstă de patru ani am început să merg pe role, e o pasiune. Atunci cînd părinții mi-au dăruit o pereche de role profesionale, de culoare roz – sincer, nu am putut să nu mă laud cu ele.

Tudorița STAVER, 13 ani, Scoreni, Strășeni: Pot să mă laud doar familiei cu succesele mele. Lăudăroșenia sau fudulia sunt trăsături negative pentru că semnifică nevoie de a te evidenția cu orice preț. Sau nu este meritul tău

pe de-a-neregul, dar te lauzi că numai tu știi să faci asta și ești unic.

Inessa BUZADJİ, 14 ani, Liceul N. Gogol, Basarabeasca: Cu mare drag le spun tuturor cînd citesc o carte bună și nu cred că acest lucru e o laudă, mai mult e împărtășirea impresiilor. Trebuie să fim mîndri de realizările noastre.

Daniela ROJNIȚA, 10 ani, Sărăuți, Briceni: Îmi place cînd părinții, bunicii, profesorii îmi spun cuvinte de laudă. Ele îmi dau încredere în forțele proprii.

Xenia CAȘU, 14 ani, Liceul A. Pușkin, Basarabeasca: De trei ani practic baschetul și atunci cînd echipa noastră câștigă la competiții, nu ai cum să nu te lauzi.

Mihaela VÎRLAN, 11 ani, Plopi, Cantemir: Lauda de sine nu miroase a bine – de atîtea ori ni s-a repetat acest lucru, că deja cred în asta. Totodată, am înțeles că această convingere poate avea efecte negative asupra încrederii în propria persoană. Nu trebuie să ne jenăm să ne împărtăsim succesele.

Nadejda CAZĂCENCO, 14 ani, Liceul N. Gogol, Basarabeasca: Ador lucrul manual, am moștenit această dibacie de la bunica. Atunci cînd confectionez că ceva, ea este cea care mă laudă și mă susține. Chiar dacă nu fac totul perfect, bunica îmi spune că întotdeauna este loc pentru mai bine.

Pentru NOI – Iuliana SCHIRCA

CEL MAI BUN SFAT

Pînă la urmă, cum e bine să facem? Să spunem ce vrem, ce ne dorim cu adevărat, ce ne macină interiorul, ori să ținem pentru noi? Sînt numeroase situațiile în care fie cauți o soluție, fie te observă ceilalți că nu mai ești ca înainte și atunci toti îți oferă sfaturi care mai de care. Dar este și aici ceva important, cel mai bun sfat care ar fi? Desigur, cel căruia i-a venit timpul potrivit. Despre cele mai prețioase sfaturi ne-au vorbit un grup de liceeni din clasa a X-a din Liceul Teoretic *Ștefan Ciobanu* din Talmaza, *Ştefan Vodă*.

Eugenia PRONOZA, 16 ani: Cel mai bun sfat mi l-a oferit mama, mi-a zis să mă țin întotdeauna de învățatură, pentru că aceasta ar fi cheia succesului, precum și că îmi va fi mai ușor în viață.

Adela PLOȘNIȚĂ, 16 ani: Mama mi-a zis una și bună, să mă țin de învățatură, este ceea ce ne

de valoare nu ești. Îmi mai zicea să mai iau aminte și la cei care îmi oferă sfaturi multe, că nu toți o fac cu intenții bune de fiecare dată.

Vasile PUNGA, 16 ani: Cel mai valoros sfat oferit de cineva vreodată a fost sfatul mamei: Bine vei face, bine vei ajunge! Îmi mai zicea să nu fiu ambicioz. De aceasta mă conduc mereu, îmi sună în

gresă, voi fi ca o frunză bătută de vînt și mă voi îndrepta nicăieri. Printre sfaturile de valoare am mai reținut și faptul că să merg oîricind cu capul în sus, ca să devin un om cu verticalitate și niciodată să nu mă înjosesc, pentru că este un fel umil de a trăi.

Dumitru PRUTEAN, 16 ani: Sfatul la care țin este acela de a nu asculta pe cei care îmi vor spune că ceva nu-mi va reuși niciodată, pentru că acel care intrădevăr nu va reuși, anume acela și va încerca să mă convingă pe mine că eu nu pot să fac ceva anume. Să merg întotdeauna spre scopul meu, mai mult nimic nu contează!

Sabina DELIU, 16 ani: Niciodată să nu cred în prietenie adevărată, căci pînă la urmă anume prietenii cei mai buni îți fac cele mai mari ticăloșii, îmi zicea mama, dar și mulți profesori. Să prietenești cu toți, dar avînd anumite rezerve, căci omul nu este doar ceea ce se

vede pe din afară. E un sfat pe care nu-l voi uita chiar și cînd voi fi în vîrstă.

Pentru NOI – Ana CEAPĂ, Talmaza, Ștefan Vodă

CUGETARE

Fotografie: Valerie VOLONTIR

definește drept oameni. Și toate celelalte vin după aceasta.

Vasile PLEȘCA, 16 ani: Trebuie să înveți mult și bine, îmi zicea mama, căci fără învățatură depar-te nu ajungi, iar dacă ajungi, om

urechi aceste vorbe, ori de câte ori mă confrunt cu anumite dificultăți.

Cristina RÂȘCAN, 15 ani: Părintii mei întotdeauna îmi zic să nu renunț la visurile mele, la scopurile propuse, altfel nu voi putea pro-

Rubrică susținută de Mariana JITARI, profesoară de limba și literatura română

VENI, VIDI, VICI

ETAPA a V-a

I. Propune 10 cuvinte sau expresii străine pe care le utilizezi în exprimarea ta.

II. Plasează în enunțuri cinci expresii frazeologice ce conțin cuvântul "năs".

III. Demonstrează, prin două exemple, că fabulele sunt texte moralizatoare, angajate în lupta împotriva viciilor umane.

IV. Realizează un text reflexiv de jumătate de pagină, pornind de la afirmația: *Viața omului numai atunci e prețioasă cind urmărește un ideal* (Liviu Rebreanu), referindu-te la propria alegere.

Așteptăm răspunsurile voastre timp de 20 de zile de la apariția revistei.

Vă dorim inspirație și angajare performantă!

Răspunsuri corecte la etapa a II-a:

I. Afganezi, mongoli, madrileni, romani, parizieni, budapestani, giurgiuveni, băimăreni, văleneni/ văleni, vulcăneșteni.

II. Rezultatul relei-credințe a fost concedierea sa.
I-am pictat stelei-de-mare brațele delicate.

Am dresat mai mulți cîini-lupi.

Toți gură-cască au fost rugați să părăsească sala.
I-a cerut lui Harap-Alb să aducă salate din Grădina Ursului.

Aleile Grădinii Botanice erau pline de vizitatori.

III. Dumitru Matcovschi a fost poet (*Melodica; Grîul; Axă; Tu, dragostea mea; Soarele cel mare; Imne și blestemele; Vad etc.*), prozator (*Duda; Bătuta; Toamna porumbeilor albi; Focul din vatră etc.*), dramaturg (*Președintele; Cîntec de leagăn pentru bunici; Piesă pentru un teatru provincial; Pomul vietii; Abecedarul; Ion Vodă cel Viteaz; Sperietoarea; Tata; Troița; Bastarzii etc.*).

S-a acceptat orice eveniment important care se referă la cariera profesională și artistică a scriitorului. La fel, a fost binevenită orice stropă, transcrisă corect, cu indicarea textului din care a fost extrasă.

IV. Mă miră uneori generozitatea cu care cărțile își deschid sufletul și ne lasă, supuse în aparență, să le întoarcem paginile, filă cu filă, îndemnându-ne în acest mod să înfăptuim ritualul deductiei. Ele nu ne condamnă dacă le-am ales, amăgiți ca niște copii, de coperta frumoasă. N-au prejudecată cu privire la capacitatele noastre intelectuale și nu ne judecă dacă le lăsăm deoparte pentru lucruri mai importante. [...] Cartea pe care nu aș lăsa-o niciodată este cartea pe care încă nu am citit-o. Este cartea la care mă gîndesc mereu, o carte formată din biblioteci întregi în care m-aș rătăci oricînd. Nu cutez să fac nedreptatea de a

le clasifica. Fiecare carte pe care am citit-o m-a învățat că nu e suficient, că nu am citit aproape nimic și că totul așteaptă să fie descoperit.

Ionela BEJENARU
Butești, Glodeni

Rezultatele etapei a II-a:

37 de puncte au acumulat: Tamara BIVOL (7,10,10,10), Bardar, Ialoveni; Mădălina BURLAC (9,10,10,8), Cobani, Glodeni; Ana-Maria COTOROBAI (7,10,10,10), Corjova, Criuleni.

36 de puncte: Tatiana TIMOFEI (8,10,10,8), Colibași, Cahul; Ionela BEJENARU (9,9,8,10), Butești, Glodeni.

35 de puncte: Victor RUSU (8,8,9,10), Ciripcău, Florești; Alina PLEȘCO (8,8,9,10), Orhei.

34 de puncte: Marinela LUPUȘOR (9,8,10,7), Cobani, Glodeni; Ana-Maria EREMIA (7,9,9,9), Colibași, Cahul.

33 de puncte: Vadim BOLDESCU (8,8,9,8), Ciripcău, Florești; Silvia MUNTEANU (7,6,10,10), Susleni, Orhei; Alina ISTRATI (8,10,10,5), Lozova, Strășeni; Mihaela IRIZAN (8,10,7,7), Colibași, Cahul.

32 de puncte: Ana OBRINTEȚCHI (7,8,10,7), Văratic, Rîșcani.

31 de puncte: Maria JARDAN (8,10,10,3), Lozova, Strășeni; Victor BRÎNZĂ (8,10,10,3), Văratic, Rîșcani; Mihaela PATRASCO (6,9,9,7), Valeria POSLAVSCHI (7,9,10,5), Ciripcău, Florești; Elena IAONI (6,10,8,7), Colibași, Cahul.

30 de puncte: Elena GÂTCAN (6,8,8,8), Ciripcău, Florești; Mihaela DODI (8,9,7,6), Susleni, Orhei; Lucia JALBĂ (5,9,8,8), Răzeni, Ialoveni; Natalia PO- CIUMBAN (8,8,6,8), Cobani, Glodeni;

29 de puncte: Ana-Maria BRÎNZĂ (6,7,9,7), Văratic, Rîșcani; Veronica ROȘCA (8,10,6,5), Olga FLOREA (8,8,7,6), Romina HORNET (7,10,7,5), Colibași, Cahul.

28 de puncte: Sabina TCACI (7,8,8,5), Clocușna, Ocnița; Luminița GHEORGHIȚA (6,9,8,5), Văratic, Rîșcani; Alexandra BATRÎNCEA (5,8,7,8), Holercani, Dubăsari.

27 de puncte: Silvia ISTRATI (0,10,9,8), Văsieni, Ialoveni; Adriana ȘVET (7,5,8,7), Clocușna, Ocnița; Cătălina MUNTEAN (7,8,9,3), Zăicanî, Rîșcani; Mădălina VODĂ (7,10,5,5), Colibași, Cahul.

25 de puncte: Ionela BIRDAN (3,7,8,7), Lozova, Strășeni.

22 de puncte: Laurentiu GOREACII (7,5,7,3), Clocușna, Ocnița.

21 de puncte: Elena PORUBIN (5,5,8,3), Holercani, Dubăsari; Roșa LUPAN (7,5,6,3), Colibași, Cahul; Maria RUGINĂ (9,9,7,5), Văratic, Rîșcani.

Din lipsă de spațiu, publicăm doar numele participanților care au acumulat cel puțin cîte 21 de puncte. La bilanțul general însă vom ține cont de punctajul tuturor participanților.

Rubrică susținută de Andrei MUNTEANU,
doctor în biologie, profesor universitar

SOL LUCET OMNIBUS

ETAPA a V-a

1. Care sunt asemănările și deosebirile dintre jderul de pădure și jderul de piatră? Care este rolul lor în natură și în viața omului.

2. Rolul speciei de plantă *sovîrv* (*Origanum vulgare*) în natură și în viața omului?

3. Descrieți succint fenomenul de marea. Rolul lui în natură și în viața omului.

Așteptăm răspunsurile timp de 20 de zile de la apariția revistei.

Succes.

Răspunsurile corecte la etapa a II-a:

1. În procesul evoluției toate organismele vii, inclusiv păsările s-au adaptat la diverse condiții de viață. Unele specii în distribuția lor spațială au devenit solitare, altele – coloniale (pescăruși, chirele, stîrcii, cormoranii, pelicanii, prigoriile etc.). Avantajele speciilor de păsări coloniale sunt: concentrarea cuiburilor pe suprafețe limitate, apărarea comună a cuiburilor și progeniturilor de răpitori, reproducerea simultană, capturarea hranei în comun, resurse bogate de hrana etc.

2. Printre speciile edificate de arbori, pe lîngă stejarul pedunculat și gorun este și stejarul pufos sau pubescent (*Quercus pubescens*). Formea zăpădurile de gîrneț în sudul țării. Este răspîndit pînă în zona Codrilor. Se deosebește de celelalte specii înrudite prin frunzele și lăstarii acoperiți cu perișori sub formă de puf. Este o specie mediteraneană rezistentă la deficitul de umiditate.

3. Simbioza este o formă de conviețuire interspecifică, de regulă, pozitivă și utilă pentru ambii parteneri. Ca fenomen biologic, simbioza presupune un amplu schimb de informație între simbionți. Păsările indicatoride, de unde au și primit denumirea, informeză și indică mamiferului melivor adresa stupilor albinelor sălbaticice și viespilor, inaccesibili lor. Melivorul înzestrat cu gheare puternice distrug stupii și se alimentează cu miere și larve, iar păsările folosesc resturile de larve, ouă și ceară.

Punctajul acumulat de participanți la etapa a II-a:

30 de puncte (10,10,10) a acumulat: Mihaela STIȚEA, Cobani, Glodeni.

29 de puncte (9,10,10): Luminița GHEORGHIȚĂ, Vâratic, Rîșcani.

28 de puncte (10,10,8): Ionela JARDAN, Maria JARDAN, Lozova, Strășeni.

26 de puncte (10, 6,10): Alexandrina ANDREEV, Dorina BOSCANEANU, Inga DIMICENCO, Irina GRIGORASČENCO, Elena PORUBIN, Elena ROSCA, Alina ROTĂRI, Olga ROTARI, Felicia SIRBU, Maria STEPSCO, Holercani, Dubăsari; Ionela BARDAR, Lozova, Strășeni.

23 de puncte (7, 6, 10): Diana BURINSCHI, Bilicești Noi, Singerei.

20 de puncte (7, 4, 9): Mihaela DODI, Susleni, Orhei.

Din lipsă de spațiu, publicăm doar numele participanților care au acumulat cel puțin cîte 20 de puncte. La bilanțul general însă vom ține cont de punctajul tuturor participanților.

UN LUP RĂTĂCIT

Eram elev în clasa a cincea la școală din Săhăidac, situat peste dealuri, la vreo 5-6 kilometri de satul nostru.

Ne duceam, în doi cu Mișa Cotorobai, la lecții, într-o dis-de-dimineată de iarnă.

Deasupra era o lună plină, înghețată și ea. Omătul scîrția metalic sub picioarele noastre.

La un moment dat am văzut, la cîteva sute de metri, un lup care ne aștepta chiar în cărare. Era rătăcit de haită, din cei care se rup de restul dihăniilor, ca să dea tîrcoale drumetilor în februarie, cînd sunt cei mai flămînzi. Pădurea era alături și lupi erau mulți pe atunci în părțile noastre.

Inima prinse ai bubui în piept, să ne rupă coastele, și părul ni s-a făcut măciucă sub căciuli, ultimul, cum ne-au spus ulterior cunoșătorii, semn sigur că acela nu fusese un cîine al nimănu.

Ne-am oprit. Am vrut să ne sfătuim ce să facem, dar noi mușiserăm de frică: vocile nu ni se supuneau și-n loc de șoapte emiteam niște respirații gîfite. Ne-am fi întors acasă, la mamele noastre, care ne-ar fi crezut și nu ne-ar fi certat că n-am ajuns la școală. Dar aveam în acea zi geografia – cel mai cumplit obiect – pe care ni-l predă directorul școlii, iar a lipsi de la lecțiile lui era o catastrofă.

Am hotărît, înțelegîndu-ne mai mult din priviri, să înconjurăm locul; am mers astfel prin zăpada spulberată de vînt cîțiva kilometri, pînă am ajuns la o altă cărare de pe valea lui Ochin, care să ne ducă la școală.

Lupul venea agale din urma noastră, menținînd distanța – grăbeam noi pasul, îl grăbea și el, ne opream noi, se oprea și el, porneam noi – pornea și el, pînă am intrat în sat, cînd a dispărut în una din trei rîpe.

N-a îndrăznit să ne atace, pentru că aveam niște feleștiocuri care fumegau în mîini și pentru că eram doi, ne-au spus mai apoi niște oameni bătrâni.

Pînă la urmă, ocolul pe care l-am făcut fiind prea mare, am întîrziat la lecția de geografie.

— De ce-ați întîrziat? ne-a întrebat bine dispuș directorul școlii.

— Ne-a fugărit un lup, a răspuns colegul meu.

— Și-acela n-a putut să vă fugăreasă mai repede?! ne-a întrebat profesorul nostru, făcînd toată clasa de băieți și de fete să izbucnească în rîs.

Și-atunci noi am mai mușit o dată, acum de rușine.

Nicolae DABIJA

DRAGOSTEA PENTRU TOT CE E VIU PE PĂMÎNT

DE VORBĂ CU ACTORUL, REGIZORUL ȘI INTERPRETUL MIHAI VOLONTIR

Născut la 9 martie 1934 în Glinjeni, Soldănești. A studiat la Școala Pedagogică din Orhei (1952-1955). A lucrat în calitate de învățător la școală din Păpăuți, Rezina, în post de director al Căminului Cultural din Lipceni, Rezina. Din 1957 este actor la Teatrul Național Vasile Alecsandri din Bălți. În spectacole a jucat în peste 120 de roluri: *Năpasta, Vinovați fără vină, Bătrînul, Esop, Arvinte și Pepelea, Oameni energici, Bani pentru Maria, Ochiul magic, Sfint și păcătos, Amurg, Pleșul, Agachi Flutur, Frumos și sfint, Ultima noapte a lui Socrate, Visul unei nopți de vară...* În filme a jucat în peste 40 de roluri: *Se caută un paznic, Aceste dulce cuvînt - libertate, Centaurii, Dimitrie Cantemir, În zona atenției deosebite, Tiganul, De la Bug pînă la Visla, Un caz în pătratul 36-80, Întoarcerea lui Budulai...* Laureat al Premiului Național al RSSM. Laureat al Premiului Național al Federației Ruse și al Premiului Frății Vasiliiev din Federația Rusă. Artist al Poporului din RSSM și URSS. Cetățean de Onoare al orașului Gdańsk, Polonia, al municipiului Bălți, al radioanelor Florești și Soldănești. Cavaler al *Ordinului Republicii*. Deputat în primul Parlament al Republicii Moldova. Este desemnat cel mai bun actor al filmului moldovenesc din sec. XX. *Doctor Honoris Causa* al ASM. Laureat al Medaliei de Aur pentru Creativitate a Organizației Mondiale pentru Proprietate Intelectuală.

— Echipa revistei NOI așteaptă cu nerăbdare în fiecare dimineață poștașul – ne intereseză îndeosebi scrisorile de la cititor. Dumneavoastră primiți scrisori de la cîndmiratori? Ce vă scriu, în special, copiii?

— Întotdeauna mi-a fost frică să dau interviuri, și mai ales pentru cei cu sufletul curat – pentru copii și adolescenți. Mi-a fost frică să nu mi se schimbosească spusele, să nu fiu înțeles greșit. Vreau să fiu sincer în toate cele ce nu întotdeauna te înțeleg. Sînt artist. Deci am o obligație deosebită față de cititor și spectator. Vorbele mele trebuie să-i dea cititorului un îndemn la fapte bune, să-i mîngâie înimă. Mă tem că nu-mi ajung cuvinte pentru această încălță misiune. Să mă ajute Dumnezeu să reușesc la îndemn.

Au fost timpuri când primeam zilnic scrisori. Cele mai frumoase erau de la copiii din diferite sate și orașe ale fostei Uniuni Sovietice. Cîndva poate le voi da publicitate. Nîște copii din Rusia m-au rugat să le fiu bunic. Să vin la ei în ospeție să mă servească cu lapte și cu pomușocare din pădure, să merg cu ei la pescuit și la scăldat, să-mi dăruiască un cățeluș care joacă fotbal. Cînd s-a spus în public despre boala mea, am primit suficiente scrisori de compătimire, inclusiv de la copiii care mă rugau să nu mor, că le sănătate drag. O școală din regiunea Pskov mi-a trimis o cruciuliță de la mănăstirea unde copiii mergeau în

fiecare dimineată să se roage pentru sănătatea mea. Îmi puneau și bani în plic pentru medicamente. Nu tuturor acestora le-am răspuns, nu le-am pus tuturor în plic cîte o poză cu mine. Îmi pare rău, și rog să fiu iertat pentru aceasta.

— Cînd cel de-al Doilea Război Mondial a ajuns prin părțile noastre, Dvs. aveați șapte ani. Ce amintiri V-a lăsat el?

— Cel mai mult am memorizat următorul caz, demn și de un film sau de o nuvelă: tata i-a ascuns într-o glugă de cioclejii pe doi dezerton – un neamț și un consătean de-al nostru, al unuia moș Costăchel, care fugise de înrolarea în Armata Sovietică. Cum se împăccau ei acolo nu cunosc. Mai tîrziu consăteanul nostru dispăruse fără urmă, iar pe neamț tata l-a dus la una dintre cele 14 mori de apă de pe Ciorna, mai sus de gara feroviară, însă după un timp și el s-a pierdut undeva. Erau oameni în sat care știau că tata i-a dosit pe acești doi fugari, însă nimeni nu l-a trădat. Tata era bun cu toată lumea.

— Ce ati învățat cel mai mult de la învățătorii și profesorii Dvs. din școală?

— Ne-a învățat nu atât matematică, fizică și chimie, cît educație și cumsecădenie. Aceste două calități ni le transmitea și preotul satului, părintele Ion. La un Crăciun de pînă la război m-am dus cu cineva dintre frați și cu doi verișori să-l colindăm pe părintele, care ne-a invitat în casă lîngă un brăduleț înpodobit: *La doi meri, la doi prăsăzi... Dar cine coase și descoase...* (aici trebuie să spunem numele preotesei, dar îl uitasem și l-am numit pe al preotului). Părintele ne-a amintit numele preotesei, rugîndu-ne să mai colindăm o dată). La urmă ne-a bucurat cu bănuți, mere, pere, nuci... În casă avea o bibliotecă bogată și ne permitea să luăm cu împrumut cărti. Îmi amintesc bine de o carte cu regulile de comportament ale copiilor.

În '44 a plecat peste Prut părintele Ion, învățătorii Rusu, Soltinschi cu soția sa Paulina, la fel pedagog. A rămas doar bunul meu învățător Toma Șaptefrați. Tot atunci a plecat și fratele Nicu, iar ceva mai înainte cel mai mare frate – Andrei.

— Mulți dintre cititorii noștri se intereseză dacă ati scris versuri în copilarie?

— Nu. Nici colegii mei de școală nu scriau poezii pe atunci.

— Ati jucat teatru, cînd erati elev, la Glinjeni?

— Făceam. Jucam cu un coleg, Ilarion Turcu, ceva mai mic ca mine, piesa *Mîța-n sac*. Sîrneaam multe rîsete în sală...

— Ati studiat la Școala Pedagogică de la Orhei...

— La îndemnul bunului meu profesor de limbă și literatură română (pe atunci moldovenească) Toma Șaptefrați, care îmi era și cununat.

— Ați lucrat doi ani învățător la Păpăuți, o localitate situată la 7-8 kilometri de satul Dvs. Ce impresii V-a lăsat muncă de pedagog?

— Frumoase amintiri. Mi-a plăcut să lucrez cu copii plini de curiozitate și setosi de cunoștințe. Aveam ore în aceeași sală de clasă cu elevii dintr-o două și a patra. Am fost angajat și la școală serială, unde făceam "likbez", alfabetizare cu elevi mult mai în vîrstă ca mine. Era un colectiv de profesori, prietenos. Directorul școlii, Afanasiie Cibotaru, un bun matematician, un om foarte sociabil și un minunat interlocutor, se pricepea la toate: să repară biciclete și motociclete, să facă mobilă, să joace șah, să cânte la trompetă. Dacă cineva dintre satele vecine nu-l invita la o nuntă sau la o cununie, el se ducea nepoftit, ca la poartă să cânte la trompetă un marș, probozind după asta gospodarul de nerespect.

Odată, văzând că administratorul școlii Divunea, așa-i zicea toată lumea, nu se grăbea să repară pragul usii de la intrarea în școală pe unde vîntul sufla zăpadă în clase, m-am apucat eu de această treabă, aducând de acasă o scindură și sculele necesare. În timp ce măsteream, mi-am zgâriat un deget din care curgea sânge. Marusica, o fetiță din clasa înții, care era alături, s-a speriat, și a început să plângă și, cum molfăia o felie de pînă, a motolit o bucătică din ea și mi-a pus-o pe rană legind degetul cu batista, făcînd-o pe sora medicală: "Mihail Mormolaevici (nu putea pronunța Ermolaevici), totul o să fie bine, o să treacă repede...", – mă consola ea printre lacrimi. Atunci i-am pus părintește mîna pe creștet, mulțumindu-i și hărăzindu-i că se va face medic cînd va crește mară. Peste aproape treizeci de ani, filmindu-mă în pelicula *Învățarea la Belgorod-Dnestrovsk*, de mine s-a apropiat o înțără și mă salută: "Bună ziua, Mihail Mormolaevici..." Era Marusica, foata elevă de la Păpăuți. M-a numit intenționat așa, cum o făcea cînd era copilă. Am recunoscut aceași ochi albaștri, părul ondulat și frumusețea pe care o poarte avea doar o fată de la țară. Într timp, absolvise Institutul de Medicină din Odesa, se căsătorise.

— Totuși, de ce ati plecat de la Păpăuți, după ce ati lucrat aproape doi ani? Nu Vă plăcea școala?

— Îmi plăcea mult, cu toate că nu eram un învățător calificat. Au fost două motive la mijloc. După ore, seara, de regulă, se organiza un fel de discotecă în jurul unui patefon. Ne adunam toate cadrele didactice la președințele colhozului, care, parcă și acum îl văd cum îi poruncează neveste-sii de peste gard, fără a intra încă în curte: "Femeie, prăjește cîteva zeci de ouă..." Nu lipsea nici ulciorul cu vin. Lumea de după război era dormică de petreceri. Nu-mi prea erau însă pe plac aceste chefuri...

A mai fost ceva despre care nu am povestit nimănui pînă acum. La aceste "vecerinici", cum le numeam noi, venea un înțăr ofițer Volodea, șeful paiei de la tunelul feroviar de la Mateuți, împreună cu soția sa Nina – niște rusoi plăcuți și prietenosi. Volodea mă învăță să conduce motocicleta și să trage din armă. La una dintre petreceri, Nina, o femeie ușoară drăguță, mă invita să dans, încercă să mă îmbrățișeze. Nu înțelegeam ce înseamnă asta. Într-o seară soțul ei mi-a spus că vrea să stea de vorbă cu mine. Am "sfeclit-o", mă bănuiesc de "ceva", m-am gîndit eu. Afără, ofițerul a pus mîna pe umărul meu și a făcut blînd: "Mihai, ajută-mă... La război o schijă mi-a distrus organul rușinos, dar îmi doresc mult un copil... Fă-mi un copil cu Nina..." La acea vîrstă de 18-19 ani eram un băiat sfios, cu atât mai mult, nu voiam să las un urmăriș printre străini.

— Ceva mai tîrziu ati aflat că la Bălti se deschide un teatră? Concursul a fost mare?

— La prima selecție s-au prezentat peste șase sute de candidați. Eu am venit cu ceva întîrziere, dar, după ce m-au ascultat, m-au inclus pentru a doua probă, unde ajunsese să doar 24. Pînă la urmă au rămas 14, printre care și eu. La ultima probă am ieșit în scenă cu poezia *Acolo-s frații mei*. După ce am recitat-o, mi-au zis să mai spun o dată, mai tare. Am declamat-o așa, de răsunau pereții. La sfîrșit de mine s-a apropiat Artiom Lazarev, pe atunci ministru al culturii și președinte al comisiei de admitere și m-a îmbrățișat. Iar Boris Harcenco (pseudonimul Radu), viitorul meu naș în teatră, mi-a spus să revin peste două zile cu pernă și ogheal. Era august 1957. Aceasta a fost cea mai fericită zi din viața mea. Acesta mi-a fost destinul.

— Acel prim rol, modest, pe care l-ați avut la teatrul de la Bălti, a fost o bună trambulină în viața Dvs. de actor...

— Aceasta s-a întîmplat în îndepărțatul septembrie 1957, peste o lună și ceva după ce am fost angajat la teatră. În spectacolul *Chiria din Iași sau două fete și-o ne-neacă* jucam rolul surgiului – în culise minâm căi și strigam: *Hei, mînca-v-ar lupii... Hei, jupui-v-aș pielea s-o usuc pe gard...* Această fărâmă de rol mi-a încălzit tot sufletul, iar spectatorul se întreba cine e el, acest actor care nu se vede...

— După modestul debut, regizorul Boris Harcenco a pus și mai mult ochiul pe Dvs...

— Cînd aveam o zi liberă pe săptămînă, luni, Boris Harcenco mă invită la dînsul acasă să jucăm șah. La început mă supărăram puțin, toti colegii mei se înfîlnau cu fete, se duceau în ospeție ori se săturau de somn, eu însă trebuia să stau concentrat asupra tablei de șah. De fapt, repede am înțeles că șahul și ceiul pe care-l sorbeam împreună erau doar un pretext. Harcenco îmi povestea din istoria teatrului, despre măiestria actorului, despre profunzimea mesajului unui spectacol sau altul..., iar figurile de pe tablă erau niște personaje din spectacol. Chiar de la început mi-a zis: "Dacă ai să mă ascultă, ci să ajungi actor mare..."

— Stimate domnule Mihai Volontir, dorim să aflăm, cum ati debutat în cinematografie?

— În teatră de-acu aveam experiență bună, cînd mi s-a propus să joc rolul lui Ivan Turbincă în filmul lui Gheorghe Vodă și al lui Vlad Ioviță *Se căută un paznic*. Atunci nu știam ce-i filmul – cum se face și de unde se ia. Citind scenariul, nu am înțeles nimic și am refuzat. Vodă mă căută, vine după mine: "Hai, Mihai, că ai jucat în *Năpasta* și ne-ai bucurat pe toții..." M-am convins și m-am dus pe platou. Filmările au mers ușor de la început pînă la capăt. În film am strecurat și versurile cîntecului: *Foaie verde măr rotat/Mult am dat că m-am liberat/Hei, armată, hei...*

— Dar cum ati lucrat cu regizorul lituanian Vytautas Žalakevičius la filmul *Acest dulce cuvînt - libertate*?

— Cu Žalakevičius, Dumnezeu, să-l odihnească în pace, a fost o plăcere să colaborezi. Înainte de a ne întîlni, Vytautas a trimis o doamnă la mine, invitându-mă la probă. Cînd am intrat în biroul său, acesta s-a ridicat în picioare și a făcut: "Tu ești Volontir... Te vei produce în filmul meu..." N-a fost nevoie de nici o probă. Žalakevičius era un om dintr-o bucată (printre altele, ceva mai tîrziu s-a căsătorit cu moldoveanca Lica, fiica academicianului Boris Melnic). Cu dînsul mă înțelegeam dintr-o frază, el nu spunea un cuvînt de prisos. În timpul filmării, la propunerea mea, a fost schimbat de cîteva ori locul camerei de lucru vederi, am făcut niște întorsături și gesturi care nu erau în scenariu, am renunțat la funia cu care eram legat

Continuare în pag. 30, 31

Rubrică îngrijită de Ioan ALBU

MINTEA, ÎN LANȚURI ȘI ARIPE

Cu lucrurile îndreptățirii înălțindu-se fariseul, în lanțurile slavei deșarte rău s-a încurcat, lăudindu-se peste măsură; iar vameșul înălțindu-se cu aripiile smereniei, prea ușor s-a apropiat de Dumnezeu.

Greu îi este minții să se înalte către Dumnezeu în lanțurile slavei deșarte. Acestea o opresc din înălțarea ei și o încurcă, legind-o și sugrumină o ca-n niște lanțuri. Ele sunt precum o povară ce te apasă mereu de deasupra. Nu vă lăsați mintea încătușată! Nici o legături spînzurată cu lanțuri groase de fierul dreptății! Dreptatea e tare ca fierul care nu se lasă ușor îndoit, nici nu e maleabil. Construindu-ți casă din ea, te încarcerezi

ca-ntr-o cușcă a condamnaților din care nu mai este ieșire. Nu dați cugetului vostru îndreptățire de sine și minții voastre înălțare nesmerită! Nu pe ea trebuie să o înălțați pe soclul slavei deșarte, nu ea e cea dreaptă, ci trebuie îndreptată către Dumnezeu. Acest

lucru nu a înțeles fariseul, căutând lanțurile grele și groase ale slavei deșarte cu care s-a afundat în adîncul păcatului.

Smerenia te poartă pe aripe ușoare către Înaltul Cerului și-ți ridică mintea aproape de Dumnezeu. Ea zboară cu ușurătate, fiindcă nu are legate de aripi nici păcate de slavă deșartă, nici lucruri groaie și către pămînt îndreptate. Ea nu caută decât pe Dumnezeu, și unde-L află, îndată către El se îndreaptă, și-l poartă în zbor pe cel a cărui minte este detașată de cele deșarte. Vameșul căuta în singurătate, de era cu puțință, să găsească iertare pentru multele sale păcate și nici la Cer nu îndrăznea a privi, ci își lăsa mintea purtată pe aripi smerite, către Dumnezeu îndreptate.

CALENDAR CREȘTIN-ORTODOX MARTIE

2 Duminica lăsatului sec de brînză. Sf. Mare Mc. Teodor Tiron; Sf. Mc. Ermogen; Sf. Mariamna.

3 Începutul Postului Mare. Sf. Irh. Leon; Cuv. Cosma.

9 Duminica I din Post (a Ortodoxiei). Întîia și a doua aflare a Capului Sf. Pr. Ioan Botezătorul. Cuv. Erasm.

16 Duminica II. Sf. Irh. Grigorie Palama.

23 Duminica III (a Sf. Crucii). Sfinții Mucenici Co-drat, Pavel, Victor, Leonid, Vasilisa, Galina. Ziua hirotoniei P. S. Marchel, Episcop de Bălți și Fălești.

30 Duminica IV. Cuv. Ioan Scăraru. Cuv. Alexie, Omul lui Dumnezeu; Cuv. Macarie; Sf. Mc. Marin.

Rubrică susținută de Daniela CODREANU

MOTIVE DE JENĂ

Jughitătul, strănutul, suflatul nasului, pielea de găină, transpirația, ruji în obrajii sunt reacții ale corpului esențiale pentru sănătatea organismului nostru, dar care uneori prezintă drept motive de stînje-neală dacă nu știi cum să le faci față. Fiecare dintre noi a fost pus în dificultate în urma acestor procese fizio-gice, însă și în cazul lor există un cod etic care ne va ajuta să le depăşim cu grătie.

Pe timp de iarnă, suflatul nasului este un gest mai puțin plăcut și este bine să-l eviți în public pe cît e posibil. Totuși, dacă nu ai altă soluție la îndemînă, se acceptă folosirea ambelor miini și suflatul nasului cu discreție. Cum acesta este un gest intim, ai grija să te întorci cu spatele la ceilalți. Obligatoriu folosește o batistă sau un șerpetel de unică folosință și nicidecum manșeta bluzei. E bine sătui că batista nu trebuie să lipsească niciodată din buzunarul unui om manierat, dar mai ales pe timp de iarnă este un accesoriu indispensabil. Asigură-te că nu vei scoate din buzunar o batistă șifonată. Conținutul batistei nu interesează pe nimeni, așa că nu-l cerceta. Suflatul nasului pe jos este un gest pe care nu vrem să-l comentăm, fiindcă aici proasta creștere sare în ochi. În să vă amintesc că japonezii și coreenii își suflă nasul doar în baie, folosind servetele din hîrtie, care sunt mai igienice. Cele expuse mai sus, pe lîngă aspectul legat de etică, educație, îți vizează și sănătatea ta, dragă cititorule, dar și a celor de pe lîngă tine în caz de răceală sau viroze sezoniere.

Scuipatul pe jos, pe stradă este strict interzis. Doar în caz de urgență medicală expectorările se fac în public. La fel, evitați în public scăripinatul în cap, urechi, pocnitul degetelor și scuturatul mîinilor și al picioarelor.

Ilustrație: Alexandru DIMITROV

Cît privește strănutul, lucrurile par mai simple atât timp cât nu poate fi evitat. Așadar, ai grija să te întorci cu spatele la ceilalți și încearcă să fie cît mai puțin zgomotos. Vei reuși să pui batista la nas dacă știi exact unde se află. Mîna poate servi drept posibilitate cu condiția să vă spălați apoi cu apă și săpun. Îți închipui cît de jenant te vei simți dacă strănușind cu o viteză de 250 km/h rîști să răspindești microbi în toate părțile? Dacă te ia prin surprindere, nu ezita să te scuzi mai apoi. Obiceiul de a spune "Fii sănătos!" sau "Noroc!" în urma unui strănut datează din vremuri îndepărtate, cînd se credea că prin strănut corporul se apără de invazia forțelor malefice. O altă explicație este din anul 590, pe cîmpul lui Papa Grigore I Cel Mare, cînd ciuma bubonică invadase Roma și primul ei simptom era considerat strănutul. Mai apoi se vehicula versiunea că în cîmpul strănutului inima se oprește și ar fi necesară o urare pentru a fi pornită. Codul bunelor maniere este indulgent la acest capitol, dar tindem să credem că indicat ar fi să ne prefacem că nu am observat strănutul și să nu-l comentăm.

motan. Acesta o zărise cel dintii și alergase spre ea de la culcușul lui de lîngă sobă. Își ridică sus coada și se frecă de piciorul ei. Maryska îl mângează ușor și motanul începe să tocărcă de multumire și să râsăfete pe lîngă el.

Intr-o zi, tata aduse cu el un cățelus. Intrînd în casă, îl scoase de sub poalele sumanului, trăgindu-l de urechi. Cățelul scheună încet, atunci tata îi dădu repepe drumul pe dușurnea și îl împinsă ușor cu vîrful crizmei.

Cățelul începu să picioneze lui grăsuțe, cățelul începu să adul-

mece scîndurile podelei. Eu săriu în sus de bucurie și mă aplecai lîngă el.

— Ce ochisori mici are! De unde l-ai adus, tăticule? Tată bătu pasul pe loc și pufiș pe nărîc cum făcea în totdeauna cînd era muljumit de sine.

— Si ce cîştigă dacă-i să stă?

— Bine te mai pricapi la glume, tată, zisei eu și mă pomii să mîngîu usurel blana tumerie și pufoasă cățelului.

— Altă acu! Începu să bomboane mama, căreia nu prea-i plăcuse noua opariție. A fătot căteaua lui Maliglowka, știu. Cînă îmi mai lipsea în casă, încă o coadă și atî,

îndată mi-am adus aminte de căteaua lui Nowak de dincolo de pod, pe care toți îl numeaștă Maliglowka. Duminica, înainte de liturghie, bătrînul se ducea la biserică, unde ajungea cel dintîi și

glasul lui frumos și puternic umplea biserică. Cănele lui, un dulcău cu părul năpărât, se smulgea adeseori din lîngă și clerga pe izlaz după cai și mîini.

Am luat cățelul în brațe, l-am pupat drept în bot și am strigat:

— Si de ce te superi, mamă? Că are coadă?... Ia uită-te la el, Marysă, spre slujnică. Ia zi, nu-i frumos?

— El, și tu! Marysia, care stătea pe lăvita de la fereastră și torcea ea cu furor, întoarsă capul să-mi zâmbe din colțul gurii. Numai prostii spui!

Luai din fereastră țipsia de sub glastră cu tușa de mîrt și turnai, în ea lapte. Ce limbă drăguță aveai! Linse o dată, de două ori, apoi intră cu piciorușele în lapte.

Mama, nemulțumiță, izbușni:

— Nu-l vezi că de-abia și făcut ochi? Mai trebuia să mai sugă de la pîță.

— Ce tot bombăni acolo? se întări tata. Cînăle-i că lupul – dacă-i flămînd, mărinică și varză, o să vedeți.

Intr-o devăr, cînd ne aşezărăm amîndoi pe podea lîngă el, cățelul își bagă singur țcopul în strachină și linse tot laptele, pînă și cel vîrșat pe de lătură.

Gerul se întetise, dar zilele se lungescu pe nesimțite. De la arie venecu mereu grîne de îmblăcît. Mama sedea că de obicei lîngă sobă cu furca-n brîu, sau îl juca pe micul Jozio pe patul rămas nefăcut de cu noapte. Cât despre mine, după orele de școală, năvăleam în casă doar ca să îmbuc ceva, apoi o zbugheam cu patina la heleșteu, unde rămineam cu ceasurile.

Dar se întimpla să cădă cîte o ninoare deasă sau bătea fare vin-tul, și pe asemenea vrem, de vis-coi și vîornită, eram nevoit să stau în casă și să-mi fac lecțiile. Greu, dar n-aveam încotro.

Jan Boleslaw OZOG

Pregătit pentru cariera teologică, renunță la aceasta, dedicîndu-se celei de invățător. Reprezentind înainte de război oșă-numitul "autentism" în poezie, după eliberare publică volumele de versuri: *Carul Mare* (1947), *Spre Capul Bunei Speranțe* (1956), *Vîntul verde* (1958), *Tinăra fată* (1959) și cîteva lucrări în proză: romanul autobiografic *Cei urmăriți* (1956), schițe și nuvele din viața satului, în volumele *Glonțul* (1958), *Basmăua* (1959), *Cel ce renunță* (1962).

Versurile și nuvelele lui Ozog se remarcă prin subtilă analiză psihologică, veridicitatea descrierii și unele accente pline de simțire și umanitate în înfățișarea vieții rurale.

BASMAUA

Pe Marysia și adus-o tată și încinsă, la adăpost? Sau poate să rătăciști și zace undeva, sub zăpadă? Nelinistea, pare-se, pușesse să-pînire și pe sufletul mamei; una-două, sărea la gîeam și privea îndelung șoseaua. Intr-o clipă, întunericul umplu odaia, de se vedea numai adîncul roșietic al sobei cu ușîța deschisă și umbre firavene peretu, frîngîndu-se în tremurul flăcărilor tritoare. Jozio adormise. Mă opri din legănat, lucru lampa care cățima de grindă și aprinsei filialu.

Tocmai atunci iusa de la tindă se deschise, scîrpiind gros. Auzi cum cineva își scutură cizmele și înimă se pomă să-mi bată mai tare. Tata se ivi în prag, iar după el se strecură, sfioasă, o fată. Era în folosită într-o broboadă de sub care își șocărișă însind numai nasul, mic, și ochii, foarte mari.

— El, zise tată, iacădă-ne și acasă! își scoase căciula, scutură zăpada de pe ea în față sobei și o

aruncă pe masă. Se trînti apoi, frînt de oboselă, pe laviță și începu să-și frece mîinile înghețate. Al naibii drum, zăpadă, vînorîță. Dezbocă-te, Marysia, mai zise, în torcînd capul spre nouă sosită.

Fata se uită sfioasă prin odată. Mama se apropie de ea cu pasi încetă, amîndoudă se priviră în ochi o clipă, apoi mama întrebă :

— Da! Fetei îi străluciră ochii și zîmbi, urătind un sir frumos de dinți albi.

— Stai jos, odihnește-te, ai băutule lungă. Scoate-ți broboada.

Marysia se apropie de laviță, scoase broboada de pe umeri, o împărturi și-o atîrnă pe speteazză. Apoi ofă adînc și se aşeză.

— Iți vine greu, nu? continuă mama.

— Păi cum să nu, se băgă în vorbă tata. E prima dată cînd intră în serviciu. Taică-său a murit asăvară, le-a lăsat numai datorii, și copila trebuie să munceașcă acu pe la străini.

— Nu-i fie teacmă, îi zise mama, n-ci s-o duci rău la noi. Spune-i și tu, Jas!

Mărăițoi neliniștit și nu știu bină ce să spun, cînd zări lacrimi în ochii fetei, își îngropă apoi tată în palmele albe. Mi se făcu milă de ea, mărăițoi călături și-i spusei că putui mai bănd.

— Nu plinge. De ce să plinge? Dar plinsul o scutura și mai tare.

— Ei, astă mai lipsea ocumă! strigă tata și începu să se învîrtească în jurul feței. Trase masa lîngă ea. Măciuță, ia dă-ne niște cartofi calzi. Mai îñfi de toate, trebuie să înfulecăm ceva. Sint lîh-

Mă uitai la Maryska.

Se rușina să mărinse. Nu era de mirare; oameni străini, o schimbare atât de însemnată în viață ei! Cine să răgândească... Si multe, multe altele. Toate repede, fără o clipă de odihnă, și încă cătară, în plin ger.

Era o fată frumoasă. Rumenă în obrajii, cu nasul mic, drept, ochi mari, verzui și o gropiță în bărbie. De sub basmaua roză scăpau, neastămpărate, șuvite bălăne, îmbrăcată cu o catavieică strîntă, albă cu picătele negre și cu o fustă scurtă, largă, dar străvezuță de subțire, stătea dreaptă pe laviță și cufunda încet lingura în strachină.

În noaptea aceea mă dusese să dorm cu tata în odată cea mare. Era frig acolo, nu se făcuse foc toată iarnă, dar tot e mai plăcut să dormi la răcoare, sub o plăpumă groasă, de către în bucătăria încinsă de căldură. Pe patul din bucătărie s-a culcat numai mama, iar pe laviță cea mare, Maryska.

Îl simții pe tată sculindu-se și apoi lupindu-se cu cizmele, nu-i introu cu nici un chip în picioare.

Ușa scurță în urmă lui și îndată se pornește fortotă în bucătărie. Auzeam prin somn bocănăt de pași, glasuri, vorbe, gălățile lovindu-se una de altă și prin tot zgromotul acesta confuz răzbătea cintatul îndepărțat al cocșilor.

Afară era încă nocptă, cînd deschisei ochii. Mă trezise mama:

— Scodă-te, băiețe, trebuie să tai lemne.

Indată mi-amintii că aveam în casă o slujnică nouă și, sărind din pat, intrai în bucătărie.

Capul mi-era încă greu, căscam o gură pînă la urechi și dîrdream de frig.

Lîngă sobă o văzui pe Maryska. Avea pe cap tot basmaua roză

sobă, să tocace cartofi pentru porci, să dea drumul păsărilor din cotet și să le hrănească... Si multe, multe altele. Toate repede, fără o clipă de odihnă, și încă cătară, în plin ger.

Poruncile veneau toate din partea mamei, și pe un ton adresat destul de ascru. Fata le primea ca ceva doar după sfîrșitul treburilor, mătura apoi odată și, aducându-și din pod un brat de fasole sau măzăre, putea să stea câțiva timp la căldură, dezghiocînd.

La vremea prînzului, cînd clopotul de la biserică amintea vremelnicia lucrurilor, începea pentru a doua oară goana pe lîngă vaci, cal, porci și păsări, jînhind iatăși cel puțin o oră. Apoi tata o lucea pe Maryska la atie, la treierat. Bătrâna surdă a îmblăcărilor se auzea pînă în armură, cînd mîinile slabă și obosite ale fetei se apucau pentru a treia oară de treburile gospodărești.

Tata se silea să-i mai ajute fetei. El mînuia singur tăietorul, iar ea aşterneca panele dedesupt. Tata mîntura pe lîngă cal, aducea apă din butoiul de pe crne, mai robotea ici, colo, dar și-a Maryska avea treabă pînă peste cap.

Cîteodată, mergeam cu ea în grajid sau în hambăr, după fin pentru vite, dar ce puteam eu să-i cîut? Minile îmi înghețau de frig într-o clipă. Mă întorceam, scîncind, în casă.

Mama nu prea vedea cu ochi buni cum se învîrtește tată pe lîngă Maryska, cîntind-o la treburi. O dată, cînd intrase în casă înghețată și intinsese, gîffind, mîinile spre tata. Mama îngina ceva, ce n-aducea nici pe departe a cîințec; lădoița numai aşa, ca să nu observe ceva tata.

Maryska nici nu-și dădu seama că de ea fusese vorba. Se aşeză o clipă pe laviță, își umflă pieptul, dind brațele spre spate, de parcă ar fi vrut să arunce o greutate mare de pe umeri, apoi se aplecă spre

fată. Sau astă trebuia să rămînă o taină? Tata nu pricepu unde vrea să bată.

— Cu cît am tocnit-o? Ce te privește?

Zîmbi, își apucă cu

dreapta degetele mîinii săangi și

începu să socotească: Cizmuite pentru lucru, pantofi pentru biserică, trei cămăși, două rochii – una de toate zilele, alta de duminică – o broboadă, apoi o zeghe sau bundă, ce-o avea. Ei, și-i voi mai da trei bășmăluțe și vreo două banjă de cartofi. Ajung?

Mama izbucni:

— Da' cine mai plătește atîta?

— Astă-i treaba mea. Face și de două ori pe-attî.

— Plătești pentru ochii ei frumoși, și tu eu.

— Ce-ți trăsnii prin cap, muiere nebună? Stai colecă în casă, fata face treaba în locul tău și tot nu-i bine, ai? Tot tu dai cu gura?

— De-as fi fost zdravănă, n-ai fi turbat. Văd eu că nu aștepți decât să mă ducă la groapă...

In clipă astă ușă se deschise și intră Maryska cu găleata goală, punind-o lîngă prag. Obrajii fetei erau roșii de ger și părul îi strălucea. Cu ochii ei visători privi cînd la mine, cînd la tata, apoi lăsă buza în jos.

Tata amuțise. Sufînd greu, se

întoarse cu față la geam, pe cînd mama îngina ceva, ce n-aducea nici pe departe a cîințec; lădoița numai aşa, ca să nu observe ceva tata.

Maryska nici nu-și dădu seama

că de ea fusese vorba. Se aşeză o

clipă pe laviță, își umflă pieptul,

dind brațele spre spate, de parcă

ar fi vrut să arunce o greutate mare de pe umeri, apoi se aplecă spre

— Oamenii din sat n-au apă vară, pe căldurile cele mari, dar la noi lipsesc și iarna. Bună treabă, nu?

Îmi deschise ușa grădului și ne pomenirăm în ciburul cald al văcilor. Animalele se ridicără îndată în picioare, incind ușor și începură să ne miroasă și să mugească.

Le împărtărăm păstările. Se crunăcără asupra lor de parcă ziua întreagă nu mîncaseră.

O ajutai pe Maryska să scoată gunoialul de sub vaci. Niciodată nu mi-am putut stăpîni scîrba la vedereă bălgărului; mă grăbii, deci, usurărat, să las furca la perete cînd Maryska sfîrșit să se foloască pe lingă Steluta. Asezaț sub vaci finul, pe care-l tocăsem cu secură pe prag, iar eu o să zbughii la cai.

— Hai, Maryska, luăm sămîc și mergem după apă la primar.

— Bine, haidem.

Urcărăm împreună butoiul în sămie, înămăram împărtășirea și ieșîrăm pe poartă, lăudând-o pe drumeagul cu zăpadă bătătoritoră.

Ajunsî la vecin, ne oprirem în fața finului; primăreasă ieși în tindă.

— Ce văd, Jasio, aveți o fată nouă? Și frumoasă! Mă cuprinse un val de bucurie și răspunsei, mîndru.

— Dar ce-cti crezi, mă rog? Maryska se îmbujoră tocîță, sevedea că o bucurase launda. Întrebă:

— Ne dată voie să luăm apă?

— Da' ce, n-avem destulă? Să ia cine poftăște. Cum te cheamă, fetițo?

— Maryska.

— Ia apă, ia, eu mă duc închiruntru, că m-a luat cu frig.

— Păi, firește, mă băgai în vorbă, e un ger ca-n Siberia. Primăreasă închise ușa la îndă, apoi ii văzurăm capul la gream, lingă o glastră cu mit.

Maryska îmi luă șările săi, scoțând mereu apă din finfină, o tură în butoi. Eu țineam hăturile și priveam în tăcere cum mergea treaba.

La întoarcere spre casă, am mînat colul încet, cu băgare de seamă. Maryska mergea în urma săniei, ținînd butoiul cu mâna, să nu se verse.

Mama nu mai avea multe defăcut, începuseră să pentru ea vremuri mai bune. Stătea mereu cu Jozio în pat. Uneori ieșea pînă la grajd să mulgă vacile. Își înfășură capul într-un șal gros, își mai punea încă o fustă de lină, un cojoc în spate și, aşa încotosenîmănată, o pornea cu ciubăruil prin zăpadă spre vaci. După ea, cu un alt ciubăru, Maryska.

În grajd, mama se argeza pe un scăunel îngă Steluta, dar îndată începea să strige și să blestemă: "Ridică-te! Stai așa, boala, nu te misca! Tot lăptele mi-l varsă viață astă blestemătă!" Sau să mai tare: "Crăpar-ur fierea-tine!"

Stringătele ei răzbăteau pînă-n casă și tata își ieșea din țijini. Lăsa la o parte treaba, își îndesa căciula-n cap și alerga la cal, bodogânind:

— Cine naiba a mîncă-o într-arco-lo? Ce și-o fi închipuind bicăta fată?

Auzi-o! Blestemă că o vrăjitoare...

Marysiei îi se porunccea să care apă de la finfină și cartofi din grămadă, să scoată paie din stog și să le toace, să care apoi cu coșul paiele tocate și să le dea celor trei vaci și calului, să aducă animalelor și apă, să finească gunoiul de sub ele și să pună în loc paie proaspete sau frunze uscate, să curețe cartofi, să taiie și să cojească lennele, să aprindă focul în

Rumenești în obrajii, cu noul mic, ochii mari și o gropiță în bărbie...

Illustrație: Adrian MORARU

de ieri, legată strîns sub bărbie și în spate un cojoc vechi și ros, cătării. Se ghemuise lîngă ușita soarei și sufla din răspunderi în focul care nu voia să se aprindă. Mama,

parcă i-ar fi rușine să scoată o vorbă.
Nu răspunsei. Sulai în lampă, căci se făcuse ziua de-a bineleacă și privi pe gream în curte.

drept trebuie numai să te cvinți și apoi să-l îți ridicăt. De către ori n-am căzut la început fiercare! Dar cine apucă să învețe mestesugul, acela lăseră să răspină pe tot heleșteul. Putea

Înghită la repezecă, o strachină de colecăsă, după care mă apucă să eu de dezgheocat.

Marysia povestea despre taică-său și despre satul lor, Hucisko. Acolo,

Dinspre grădă se aducea mugetul vacilor, în cochină scroafa gujă de-ță luă ouzul. Cotețul păsărilor era încă inclus cu cîrligul, dar piutul

— În străucea tăisului cujitalui. Curatați cartofii pentru masa de dimineată.

— Îmbrăcă-te, mormăi el către mine, și așu fierăstrănil din fiindcă dincuntru războtea întundat pînă la noi. Toată suflarea se făcea auzită, cerînd de mâncare.

Pe oglemele grădinii se plim-

Cind o clipă mai tîrziu, lăsat fierăstrăul pe trunchiul de pin pus de căpără veni Maruska și fără să

pe cărău, văzută într-o
vorbă, îl apucă de un capăt.
Tocărăm împreună căteva bucată.
Nu prea mergea treabă; lemnul
aiuneca mereu și trebuia să-l tj-
nem cu o mînă, dar pînă la urmă
am ispravit. Trăgea cu ochiul spre
mine și mi se părea că zîmbește.
Mă simtii dintr-o dată plin de voie
bună.

Micuțecu să te sărbătorim
astăzi o grădă era toată înecată în
zăpadă. Bulgarii moi cădeau într-un
din crengile vișinilor. Privelîștea
era frumoasă, dar eu îmi amintii,
fără veste, că vara, pe crengile
acelea, sătăceau rîndurile, cu pîn-
tele lor albe, și mă cuprinse dorul.
Unde ori fi ele acum unde, săracel
și uitătele?

De câteva zile mă întorceam de

Clăti cartofii într-o găleată, turnă apoi apă în oală și o puse pe plită. Focul sănătății să fie în sobă. Aburul și era sub capac.

— Vin, fetițo, să-ți arăt vacile la scăldătoarele tinerii. Era un ger de crăpau pierle, înghețase și nul la pod, și heleseteul de dincolo de Căminul Cultural; după lecții, ne adunam totă banda, cu zârăr și

și călul. Tata se scula și o luă spre ieșire.
— Arată-i, arată-i, Kubus, să vacilor dat-i-le sănje cu pie. Lucruri și găleata, trebuie să le adăpați, îe strigă mama.
Marvska luă o găleată și porni strigăte, pe ghețuș. „În ce plăcerere era să-ți dai drumul pe gheată pe potcoavele bătute în tocuri! Cărțile le lăsam pe mal, ne luam vînt și hep! — porneam proptii în călcăie, iar fierul potcoavelor ne ducea, ne duceagă, lăsind pe luciu nemăroințit

— Frumoasă fată, Maryska asta, nu, Jasio? Mama se uitase lung în urma lor.

Cuvintele ei mă găsiră nepre-
gătit și aruncai drept răspuns doar atât:

Si nețed al gheții urme albe în formă de semicerc. Sau, ca să mai schimbăm, puneam patinele! Nu era unul care să nu arbă în buzunar sau în ghiozdan, printre cărti, măcar o patină de lemn. O aveam și eu pe a mea. O legam zdravăn

— Da.
— Numai că-i prea sfioasă, cu curele de gheată stîngă și copii păsecam pe gheată. Cu piciorul

4

drept trebuia numai să te avință și apoi să-l sări săridat. De către ori n-am apucat să învețe meșteșugul, acela era săriș în pe tot heleșteul. Putea să-l străbată dintr-o răsuflare, sau ne tineam de mână căiva, în sir, ca la joc. Uneori veneau și fetele, stăteaupemai, privind la hărțioana noastră și bătăieau din palme de placere, sau chicoteau cînd vreunul din noi se cătina, căzînd în nas.

În minite, mă întorceam acasă leacă de sudore și flămînd ca un lup.

În ziua aceea lăscai și joacă și tot să alergai acasă îndată după lecții. Pe drum mă întîlnii cu părintele; era cu sutona lui subțire și cojocelul prec scurt; cu pași mărunți și o carte mare subsuoară mergea spre Căminul Cultural. Îl salutai și îndată îmi adusei aminte că e joi, zi în care tată lipsea de acasă pînă seara tîrziu. În fiecare joi se tinea adunare la casa de împrumut, și trebuieu să fie de față părintele, primarul și tata; tatăl meu era casierul.

Nu mă înselaseam, tată era plecat de-o casă. În odaia încăzită și măturător am găsit numai pe mama și Marysia. Mama se încădea la sobă. Stătea pe plită, pe care se uscau boabele de fasole, sprînjînd cu picioralele de lavită. Cosea ceva, cu ochii foarte apropiată de ac. Pe Maryska o văzui lîngă grămadă de păstăi. Așezată pe pătuț, îl legămăta cu piciorul pe Jozio, iar cu mînile dezghioca fasolea, aruncînd boabele, pumn după pumn, în ciurul de pe podea.

Înghitii la repezeală, o strâchinădă coleasă, după care mă apucă și eu de dezgheciat.

Marysia povestea despre taică-său și despre satul lor, Hucisko. Acolo, pînă în urmă, era tot nisipos și nu se recoltă nimic, doar secără. Săracie lucie. Varca, în preajma secerisului, oamenii trăiau numai cu fructe din pădure.

Mama lăsase ciusul să, îndîndu-și capul, asculta lacomă fiecare vorbă.

Cine știe că ar fi tînuit povestea fetei, de nu ni s-ar fi terminat fasolea.

Fata băgă păstăile într-o legătură, iar eu măturci rămăși-tele pînă la prag.

— Ce să fac cu asta? arătai spre legătură.

— Doar n-ci s-o anunci la gunoi, îmi răspunse mama. Trebuie să dai păstăile vacilor, în stacul. Luca legătura pe umăr și ieșii din odaie. Marysia se luă după mine.

— E vremea să dăm apă la vaci și la cai, îmi aminti ea, grăbită și parcură dezvinovățindu-se.

— Da, e vremea, am răspuns, simînd cum inima îmi bătea mai tare, numai că n-avem apă.

— Văd, văd. Ghizdul e dărîmat și găleata sună a gol, arătă ea cu capul înspre fîntîna.

Zîmbii în sinea mea. Sub crengile părului arît de falos toamna de minunatele sale fructe curințină, năpădită de mușchi, arătă ca o bătrînică subredă care căzuse pe gheță, scăpînd și toiaugă din mîni. Lîngă zidul de piatră al fîntinii zăcea roata, acoperită de gheătă.

Ce mai tura-vura, trebuia să dau pe față cum stătea lucrurile.

Rubrică susținută de Adrian DOLGHI, doctor în istorie

HISTORIA EST MAGISTRA VITAE

ETAPA a V-a

1. Demonstrează interdependența dintre puterea politică și biserică în societatea medievală românească (explică relația de interdependență dintre biserică și domnie în evul mediu românesc).

2. Apreciază prin trei argumente rolul istoric al personalității Angelei Merkel.

3. Recunoaște monumentul arhitectural din imaginea alăturată.

Așteptăm răspunsurile timp de 20 de zile de la apariția revistei.

Succes.

Răspunsurile corecte la etapa a II-a:

1. Unirea Basarabiei cu România: Cauze: 1) Mișcarea națională și de autodeterminare națională din Basarabia aflată sub asuprirea Imperiului Rus, care promova politici coloniale, de deznaționalizare și asuprire națională; 2) Lovitura de stat bolșevică, războiul civil din Rusia, pierderea controlului asupra teritoriilor imperiului în lipsa unei autorități care au creat condiții favorabile pentru Basarabia de a-și declara independența, iar apoi unirea cu România.

Consecințe: 1) Integrarea Basarabiei în cadrul României întregite prin implementarea reformelor: agrară, monetară, administrativă, a învățământului; participarea politicianilor din Basarabia la viața politică din România; 2) Dezvoltarea fără precedent a culturii românești prin deschiderea școlilor și alfabetizarea populației, deschiderea Facultății Agricole și a celei de Teologie, activitatea teatrelor etc.

2. Matei Basarab – domnitor al Țării Românești între 1632-1654: s-a ocupat de organizarea armatei, efectivele ajungind la 40.000 de ostași. A dispus construirea unor noi fortificații.

A introdus prima legislație scrisă: *Pravila mică* (tipărită la mănăstirea Govora, 1640), care a fost tradusă din limba slavonă, precum și *Îndreptarea legii* (Tighiș, 1652).

In relațiile externe a menținut relații de prietenie, încheind pacte cu Gheorghe Rakoczi I (1635), pe care a reînnoit-o în repetate rânduri, cu Sfântul Imperiu Roman (1636), Polonia (1637), Venetia (1639).

3. În imagine este reprezentat Pavilionul Printului Teng sau Pavilionul Tengwang situat în Nanchang.

Rezultatele etapei a II-a:

Cite 30 de puncte (15;10;5) au acumulat: Daniela COSTIN, Ana ROGOJINARU, Maria VATAMANU, Irina GRIB, Iulian DIMITRIU, Snejana GOGEANU, Hîncești; Mihaela STICEA, Cobani, Glodeni; Mihaela DODI, Susleni, Orhei; Felicia SIRBU, Elena PORUBIN, Holercani, Dubăsari.

Cite 29 de puncte (14;10;5): Maria JARDAN, Lăzova, Strășeni.

Cite 27 de puncte (15;10;2): Maria BABENCO, Mihaela NECRUȚU, Cuhureștii de Jos, Florești; Maria PLUGARU, Bardar, Ialoveni; Marina MERIUȚA, Ulmu, Ialoveni.

Cite 25 de puncte (15;10;0): Maria CHISTOL, Hîncești; Silvia NACU, Silvia ISTRATI, Ana PLAMADEALA, Văsieni, Ialoveni; Natalia POCIUMBAN, Cobani, Glodeni; Mihai-Adrian IOVU, Chișinău, Liceul Teoretic Orizont.

Cite 24 de puncte (14;10;0): Ionela BÎRDAN, Lăzova, Strășeni.

abonament

NOI – REVISTA COPILĂRIEI ȘI ADOLESCENȚEI TALE

Dragă prietene,

Te poți abona pentru următoarele 10 luni ale anului 2014.

Fiecare dintre colegii tăi merită un abonament la revista NOI. Îndeamnă-i să se aboneze! Ar fi bine ca în fiecare clasă să fie cel puțin un abonament la revista NOI.

Abonându-te la NOI, te asiguri cu un adevărat ghid pe tărîmul creației și al autorealizării.

Colaborarea noastră este una deschisă — în paginile revistei puteți găsi: literatură și spiritualitate, ecologie și investigații tehnice, profesii și soluții psihologice, teatru, muzică și cinema, sport și curiozități... NOI este revista care poate vorbi simplu despre lucruri complicate. Citește număr cu număr și viața ta va deveni mai frumoasă și mai interesantă.

Revista NOI apare lunar, inclusiv în vacanța mare, fără numere comasate.

Pretul unui abonament pentru 10 luni este de 150 de lei.
Indicele PM 31239.

Abonamentul la revista NOI poate fi perfectat la orice oficiu poștal.

SFINTE ÎNGERE, PĂZITORUL MEU

Sfinte Îngere, Păzitorul meu, acoperă-mă cu aripiile bunătății tale și izgonește de la mine toată lucrarea cea rea a diavolului și roagă-te Bunului Dumnezeu pentru mine. *Amin.*

Nicolae LABIȘ

IARNA

Totu-i alb în jur cît vezi,
Noi podoabe pomii-ncarcă
Și vibrează sub zăpezi
Satele-adormite parcă.
Doamna Iarnă-n goană trece
În calești de vijelii –
Se turtesc de geamul rece
Nasuri cîrne și hazlui.
Prin odăi miroase-a pîine,
A fum cald și amăruie
Zgreașnă la ușă-un cîine
Să-și primească partea lui,...
Tata iese să mai pună
Apă și nutreț la vacă;
Vine nins c-un fel de brumă
Și-n mustăți cu promoroacă.
Iar bunicul desfășoară
Basme pline de urgie,
Basme care te-nfioară
Despre vremuri de-odinioară,
Vremi ce-n veci n-au să mai fie.

APARIȚIA LUI BARBIE

Prima păpușă Barbie a apărut în februarie 1959. A fost fabricată de Ruth și Elliot Handler, co-fondatori ai fabricii americane de jucării Mattel, care au botezat păpușă cu numele fiicei lor Barbara. Era îmbrăcată într-un costum de baie în dungi albe și negre, avea ochelari de soare, sandale cu toc și cercei de aur în formă de toartă. Barbie a fost prezentată ca blondă sau brunetă, dar în 1961 varianta roșcată a intrat și ea în scenă...

Costă 3 dolari și în primul an au fost vândute 351 000 de bucăți. Păpușile Barbie au devenit una dintre cele mai bine vândute jucării ale tuturor timpurilor.

Ceea ce nu știați probabil este că numele întreg al lui Barbie a fost inițial, Barbie Millicent Roberts, din Willows, Wisconsin. Barbie avea astfel, o adevărată identitate.

Mustățile şobolanilor sînt, în realitate, organe de simț. Cu ajutorul lor, animalele se orientează la intuneric. Atingînd obiectele din jur cu mustățile (care se mișcă înainte și înapoi de 8 ori pe secundă), animalele capătă informații despre ceea ce se găsește în împrejurimi. Mustățile se întîlnesc la multe specii de mamifere dar, întrucît la om ele nu există, se credea că oamenii nu s-ar putea orienta printr-un mecanism de acest gen.

Dar un experiment realizat în Israel, a dovedit că, dacă sînt echipați cu mustăți artificiale, oamenii învăță să se orienteze cu ajutorul lor în doar cîteva ore. Cercetătorii au atașat fire de plastic lungi de 30 cm de degetele unor voluntari legați la ochi și au urmărit modul în care oamenii învățau să localizeze obiectele din jur.

Experimentul a arătat, astfel, că simpla schimbare a caracteristicilor mișcării – fără nici o modificare a sensibilității simțurilor – este suficientă pentru a ne “ascuțî” percepțiile.

Jn antichitate, grecii, asediind zadarnic Troia timp de zece ani, au hotărît – aşa cum ne povestește Homer – să cucerească cetatea printr-un vicleșug. Sub pretextul unei ofrande religioase, grecii au construit un uriaș cal de lemn, în interiorul căruia au fost ascunsi cinci sute de soldați; apoi restul armatei s-a prefăcut că se retrage. Atunci troienii au introdus calul în oraș. În noaptea următoare, ostașii greci au ieșit din ascunzătoare, au deschis poarta cetății și astfel Troia a fost cucerită printr-o stratagemă devenită celebră de-a lungul veacurilor și cunoscută sub denumirea de *calul troian*.

Această expresie îl caracterizează pe acela care folosește săretlicuri pentru a se fură în tabăra adversă, pentru a obține ceva, indicînd pe dușmanul cu mască de binefăcător.

Eowyn IVEY

COPILA DE ZĂPADĂ

(fragment)

Mabel a picotit lîngă sobă pînă înainte de amiază, cu carte deschisă în poală. Mare parte din iarnă nu își permise să doarmă în miezul zilei, fie și numai fiindcă voia să demonstreze că nu are nici urmă de febră a colibei. Dar nu dormise bine în noaptea dinainte, chinuită fiind de coșmaruri. Acum, amortită de lumina zilei și de căldura focului, se lăsase în voia somnului.

S-a trezit simțind o mînă mică și răcoroasă pe ei. A deschis ochii și a văzut-o pe Faina.

— Am ceva, a zis fetița trăgînd-o de mînă pe Mabel.

— Ah, fetițo, m-ai speriat.

— Grăbește-te, te rog, a zis ea.

— Ceva de desenat?

Copila a încuvîntat și a tras de ea.

— Unde?

Faina a arătat pe fereastră.

— Afără? Bine. Bine. Stai să-mi iau ghetele și haina.

— Să creioanele?

— Da, da. Să blocul de desen.

Mabel și-a dat seama că ele, ea și copila, încă stăteau ținîndu-se de mînă, iar a Fainei era atât de firavă și răcoroasă, iar inima lui Mabel era ca o gaură în piept umplîndu-se, precum o fintină, cu apă rece ca gheata și dulce.

— Desenezi? a întrebat Faina încetîșor.

— Zăpada? Nu prea știu cum să fac.

Faina i-a dat drumul lui Mabel și și-a îndreptat palma către cer, cu mitena atîrnîndu-i de un șnur albastru, de la încheietură. Un singur fulg de nea i s-a așezat în palma goală. Faina s-a întors și i l-a arătat lui Mabel.

— Acum poți să desenezi?

Fulgul nu era mai mare decît cel mai mic nasture de la fustă. Avea șase vîrfuri, cu capete franjurate și un centru hexagonal, și stătea în palma copilei ca o pană mititică, fără a se topî (...)

Ce altceva era de făcut? Mabel a bîjbît și a deschis blocul de desen. A apucat creionul cu degetele moi și a început să deseneze. Faina stătea neclinată, cu fulgul de nea în mînă (...)

Schița era prea mică, iar Mabel și-a dat seama că îi va fi imposibil să capteze fiecare striație și linie. Își dorea să fi avut o lupă. A trecut la o pagină nouă din blocul de desen.

— Nu am fost niciodată prea bună la desenele geometrice, a zis ea, mai mult pentru sine, decît pentru copilă. Nu prea am răbdare. Nu sănt destul de precisă.

A luat-o iar de la capăt, desenînd din linii mai largi și umplînd întreaga pagină cu unica formă geometrică. Să-a sprijinit blocul de desen de o mînă,

desenînd cu cecalaltă, ușor aplecată pentru a vedea mai de aproape. Dar răsuflarea ei, și numai ea singură, putea transforma fulgul într-o picătură. Să-a întors față într-o parte, ca să nu răsuflă asupra acestuia.

Zăpada începuse să se aşeze, în pete umede, pe foaie. Mabel lucra tot mai repede și scotea oftaturi de frustrare. De-ar fi fost un artist mai priceput...

— E perfect, a şoptit Faina. Știam eu c-o să fie (...)

Copila și-a apropiat palma de buze și a suflat spre fulg care a plutit prin aer în jos, ca puful de păpădie.

— Ah, a zis Mabel.

I-au dat lacrimile și nu înțelegea de ce (...)

Faina a tras-o de mînecă. Mabel s-a aplecat în jos, către ea, așteptîndu-se să îi șoptească ceva la ureche, însă Faina și-a lipit buzele reci și uscate de obrajii lui Mabel și a sărutat-o.

— La revedere, a zis copila.

Traducere de Veronica D. NICULESCU

Ilustrații: Aurel GUȚU

NU SERVES!

*V*erbul *a servi* creează probleme nu numai ageamnăilor, dar și unor vorbitori culti. Nu-i "dibuire" bine sensurile chiar și unele dicționare. În notele de față ne interesează două accepții generale ale cuvântului, pe care mulți le confundă.

Un prim sens al verbului e cel de *a îndeplini anumite îndatoriri față de cineva, de a sluji* (pe cineva sau ceva). Exemple: "Eu te servesc de ani buni, coane Costache!" Sau: "Noi ne servim patria".

O altă accepție a verbului e de *a aduce bucatele, a le pune în farfurie, a turna băuturile în pahare pentru a fi oferite mesenilor*. E tocmai ceea ce fac ospătarii în cafenele sau restaurante: își servesc clienții. Ei bine, problemele vorbitorilor se îscă anume în cele ce țin de acest aspect semantic al cuvântului. Neologism cu fasoane, verbul *a servi* are darul de a hipnotiza pe cunoșcătorii superficiali ai limbii, aceștia fiind furăți de eufonia lui "întelectuală". Așa că tind să înlouiască "trivialele" *a mîncă, a bea* prin senioralul *a servi*. Probabil li se pare că această asumare a stilului "înalt" le conferă imediat celor ce-l rostesc un aer de noblete. Si în loc să spună simplu și clar: "Nu beau, nu mânânc!", ei proclamă afectați: "Nu servesc!" sau, dimpotrivă: "Voi servi ceva din salată!" Fără să realizeze că au transmis un mesaj absolut inadecvat față de intențiile lor. Căci "Nu servesc!", într-o română corectă, înseamnă doar atât: *nu dau de mîncat și de băut nimănui* sau, în cealaltă situație: *da, voi oferi cuiva puțină salată*. Or, nu asta au avut ei în vedere în replica lor, nu-i aşa?

Eroarea se produce din cauza că oamenii confundă forma tranzitivă a verbului *a servi* (pe cineva), cu sens de *a aduce bucatele la masă sau de a oferi cumpărătorilor cele cerute, cu forma reflexivă a verbului respectiv – a (se) servi*. În primul caz, mîncarea sau băutura e servită cuiva (persoana e servită), în al doilea caz, persoana își ia singură de mîncat sau de băut, adică se servește (pe sine). Deci, cel ce ne dă de-a-le gurii ne servește, noi însă mîncăm sau bem, dar nu servim. Noi servim doar dacă dăm altcuiva de băut sau de mîncat. Așa că nu vom spune oaspeților "Servici!", ceea ce ar presupune că aceștia să se scoale de la masă și să ne aducă ceva, ci "Servici-vă!" (adică "Mîncăti, beti!"). Fiind deja în rol de oaspete, cind ne vom sătura, vom refuza delicat propunerile gazdei de a mai gusta din bucate prin expresia: "Mulțumesc, nu mai mânânc, nu mai beau!" și nicidcum nu vom spune: "Nu mai servesc!". Sau, în caz că acceptăm oferta, vom zice: "Mulțumesc, mă servesc singur!".

Iată cum își instruia în acest sens ospătarii un foarte util *Îndrumar pentru unitățile de alimentație publică*: "Se va evita formula «Ce serviți?», deoarece consumatorul nu servește, ci ia, mânâncă, bea, consumă. Verbul *a servi* nu poate înlocui nici unul din

verbele de mai sus, el se potrivește numai pentru a denumi acțiunea ospătarului (sau a gazdei, vom adăuga noi), deci verbul *a servi* poate figura numai în întrebarea ospătarului: «Cu ce vă servim?». De asemenea, se vor evita formulele: «Ați servit?» «Mai serviți?», care se încadrează în aceeași greșeală de exprimare. Înlocuirea verbelor *a bea, a mîncă*, care par unora vulgare, cu *a servi* nu reprezintă o exprimare elegantă, politicoasă, ci o incorrectitudine provenind din insuficienta cunoaștere a limbii române" (autor C. Florea, București, *Editura Tehnică*, 1988, p. 54).

Evitînd verbul "a bea", prea "mojicesc" în opinia lor, unele persoane riscă să cadă (sau chiar cad!) în ridicol. M-a pufnit rîsul cind l-am auzit la TV pe un politist care, în mod normal, nu prea alege expresiile, dar în prezența reporterului și a camerei de lucă venind făcea eforturi eroice de a părea mai cult decât este. Așa că, în loc să-i spună direct șoferului (par don, "conducătorului auto") care abia împletea cuvintele și picioarele: "Dvs. sănăti beat la volan!"), i-a zis cu mult ighemonicon: "Dvs. sănăti servit la volan"!!! În sensul că acesta "servise" (corect băuse!) cîteva sute de grame înainte de a se urca în mașină.

Această eroare cauzată de interpretarea greșită a verbului *a servi* este la fel de populară la Chișinău, ca, de altfel, și la București. Gresesc, cum spuneam, și cei mai buni. Un mare poet român, dispărut de cîțiva ani dintre noi, scria într-un admirabil poem, *Am zărit lumină: Iar fata aceea, iată, / Se uită la mine cu sufletul... / Nu, dragă, nu te deranjează să mă iubești. / O cafea neagră voi servi, totuși, / Din mină ta. / Îmi place că tu știi s-o faci / Amară*" (*Drumul*, Editura Minerva, București, 1984, p. 1-2). Trebuie oare să mai precizăm că verbul corect ar fi fost "voi bea" și nu "voi servi"?

În 2005, la *Humanitas*, apărea volumul de memoriile *Pestele în apă* al bine cunoscutului scriitor peruan Mario Vargas Llosa. Traducerea unei fraze poate să ne facă probleme de interpretare a textului: "Nebunul acesta de Lavalle voia să cîștige alegerile în mod cîndit!", l-am auzit spunând pe un prieten de-al lui Porras Barrenechea, într-o seară cind *serveam o ciocolată nocturnă în casa istoricului*" (p. 392). Dacă cîtim verbul corect, atunci trebuie să înțelegem că memorialistul Mario Vargas Llosa îl servea cu o ciocolată pe prietenul său, istoricul. Lucru cam straniu, deoarece scriitorul se afla în ospite la prietenul respectiv. Deci, el bea o ciocolată fiind în vizită la un amic. Si nicidcum nu o servea! Faptul că eroarea se repetă ne demonstrează adevărul că nu e vorba de un simplu *lapsus calami*, ci de un viciu grammatical al traducătorului. Iată alt exemplu: "Octavio Paz a fost printre noi în zilele acelea, prin sunet și imagine (pe o înregistrare video)".

Eugen LUNGU

Continuare în numărul următor

Rubrică susținută de Tamara PLĂMĂDEALĂ,
avocat parlamentar pentru protecția drepturilor copilului

APĂRĂTORII ADEVĂRULUI

*T*în să vă adresez o întrebare, care la prima vedere pare naivă, dar sunt sigur că nici unii maturi n-ar putea răspunde cu exactitate la ea:

Care sunt funcțiile polițistului, ale procurorului, ale judecătorului și ale avocatului. Vă mulțumesc.

Pavel ROȘCA, 13 ani
Orhei

Pavel, întrebarea ta nu este deloc naivă, dimpotrivă, ne bucurăm că ai adresat această întrebare. Atribuțiile polițistului, ale procurorului, ale judecătorului și ale avocatului se regăsesc în conținutul mai multor legi, hotărîri de Guvern, coduri etc.

Pentru a enumera toate atribuțiile acestor categorii de angajați este nevoie de foarte mult spațiu, dar îți oferim un răspuns succint privind atribuțiile respective și-ti vom enumera actele unde vei găsi informația care te interesează.

Poliția – instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor. Polițistul își exercită atribuțiile, dispune de drepturile și îndeplinește obligațiile, care îi revin potrivit legii, în limitele competenței și conform funcției detinute (vezi *Legea cu privire la Poliție și statutul polițistului nr. 320 din 27 decembrie 2012, Monitorul Oficial 42-47/145, 01.03.2013*).

Procuratura – reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătoarești, în condițiile legii. Procurorul este persoana cu funcție de răspundere prin al cărei intermediu Procuratura își exercită atribuțiile. (Vezi *Legea cu privire la Procuratura nr. 294 din 25 decembrie 2008 //Monitorul Oficial 55-56/155, 17.03.2009, Codul penal și Codul de procedură penală*).

Instanțele judecătoarești înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Instanțele judecătoarești judecă toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență. (Vezi *Legea privind organizarea judecătoarească nr. 514 din 06 iulie 1995/Monitorul Oficial 58/641, 19.10.1995*). Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii. (Vezi *Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995 //Monitorul Oficial 59-60/664, 26.10.1995*).

Profesia de avocat este exercitată de persoane calificate și abilitate, conform legii, să pledeze și să acționeze în numele clientilor lor, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătoarești sau să consulte și să reprezinte în materie juridică clientii lor. (Vezi *Legea cu privire la avocatură nr. 1260 din 19.07.2002//Monitorul Oficial 126-127/1001, 12.09.2002, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul contravențional etc.*).

Rubrică susținută de Constantin OLTEANU

CITIUS, ALTIUS, FORTIUS!

Continuăm concursul cu întrebările următoarei etape. Prima etapă ne-a arătat că sunteți destul de bine pregătiți și că nu vă scăpa nimic din ceea ce se întâmplă în lumea sportului. Este nevoie doar de perseverență, de participare și premiile puse la bătaie vor fi mai aproape de voi. și încă ceva – cea mai mare parte a premiilor anunțate sunt deja "pe polită" revistei NOI. Vă urăm succes.

ETAPA a IV-a

1. Cine a fost desemnat sportivul anului 2013 în Republica Moldova? (5 puncte)
2. Cine a fost câștigătorul turneului de tenis simplu masculin, ediția 2010 din Wimbledon? (4 puncte)
3. Cine este recordmanul mondial la proba de 100 de metri alergări? (3 puncte)

Așteptăm răspunsurile timp de 20 de zile din data apariției revistei.

Răspunsurile corecte la etapa I:

1. Ion Luchianov.
2. Serena Williams.
3. Nu. Era accidentat.

Rezultatele etapei I:

Iată și numele celor care au acumulat maximum de puncte (12), ceea ce înseamnă că toate cele trei răspunsuri au fost corecte: Mihaela STICEA, Cobani, Glodeni; Mihai AFANASIU, Zimbreni, Ialoveni, Daniel CEBOTARI, Orhei; Elena PORUBIN, Holercani, Dubăsari; Mihaela DODI, Susleni, Orhei.

Cite 7 puncte au acumulat: Dumitrița UNGUREANU, Hîncești; Mădălina BACIU, Cetireni, Ungheni; Cristian MARDARE, Cahul.

ÎNAINTE DE COMPETIȚIE

Fotografie: Valerie TUDOR

XENIA DELI

Cunoscută moldoveancă Xenia Deli a reușit să cucerească SUA. Trăiește din plin visul american. A plecat în SUA prin intermediul companiei *Work and Travel* și a ajuns în lumina reflectoarelor în calitate de model. Astăzi Xenia este imaginea mai multor branduri internationale. Are onorarii de superstar și mulți admiratori. Cînd a ajuns în SUA, Xenia a fost observată de un fotograf profesionist, în timp ce lucra drept chelneriță. Acest incident i-a deschis calea spre succes.

"America mi-a devenit a două casă. Îmi place această țară, oamenii sunt binevoitori", spune Xenia. Deși este un pic supărătă, pentru că admiratorii din America nu știu să pună Republica Moldova pe hartă.

Cea mai mare realizare profesională a ei este *Victoria's Secret*, orice model își dorește să fie față acestui brand și este cel mai frumos lucru care i s-a întîmplat. Este prima moldoveancă de la *Victoria's Secret*.

Xenia este singurul copil la părinți. Inițial, familia a fost împotriva ca ea să rămînă în America, iar acum se mîndrește cu succesele ei. Cel mai bun prieten al Xeniei rămîne bunica de care nu o desparte nici oceanul, vorbește cu ea în fiecare zi pe skype.

Xenia este tentată să-și încerce norocul în actorie, își dorește o carieră de actriță la Hollywood. Chiar dacă a trecut timp de cînd a ajuns vedetă, Xenia nu are fițe. Atunci cînd nu defilează pe cele mai mari podiumuri ale lumii, ea își petrece timpul în compania celui mai bun prieten al ei necuvîntător, un cîine.

Recent, am admirat-o în videoclipul piesei *Wake me up* a lui Ionel Istrati. Ne bucurăm că își face timp și pentru proiectele de acasă.

Ana BRADU

ALI MUHAMMAD

Furtul bicicletei a fost întâmplarea care i-a decelanșat pasiunea pentru box. Ali a fost nevoit să raporteze furtul unui polițist, care îi face cunoștință cu antrenorul Fred Stoner. Cu ajutorul lui Stoner, Muhammad ajunge vedetă în liceu și cîștigă un sir de campanate locale. Talentul și munca colosală face ca la 18 ani să cîștige medalia de aur la Olimpiada de la Roma. De aici începe pregătirea pentru profesioniști, astfel luînd naștere cel mai cunoscut boxer al lumii și triplu campion mondial la categoria grea. Stilul lui de luptă impresiona prin flexibilitatea mișcărilor, devinind un boxer puternic și grațios. Spusele lui celebre: "Ca să fii un mare campion trebuie să crezi că ești cel mai bun. Dacă nu ești, prefă-te", rămîn a fi drept motto pentru multe generații de pugiliști.

Muhammad Ali s-a născut la 17 ianuarie 1942 în statul Kentucky, SUA, luînd numele tatălui său, Cassius Marcellus Clay, Jr. În 1964, convertindu-se la islam, își schimbă numele în Muhammad Ali, devenind astfel o figură controversată în afara ringului. Asociația Mondială de Box în 1967 îi ridică licența și titlul, fiind condamnat la cinci ani de închisoare. După eliberare, revine în ring, iar victoria împotriva lui George Foreman îl clasează în topul celor mai buni boxeri. În meciul impresionant de la Zair, Muhammad a folosit o tactică spectaculoasă, lăsîndu-se învins pînă în runda a opta, după care revine cu o forță de invidiat,

învingînd adversarul. În 1974 este ales *Sportivul anului din SUA*, iar în 1999 e desemnat *Sportivul secolului*. Așadar, pseudonimul de *The Greatest* (Cel mărăț) s-a adevărat în timp, adunînd 59 de meciuri cîștigate din totalul celor 64. Despre momentele de cotitură din viața-i și cariera spectaculoasă s-au turnat filme, chiar el fiind distribuit în calitate de actor în cîteva pelicule demne de Oscar. "Campionii nu se nasc în sălile de sport. Campionii sunt făcuți din ceea ce au mai adînc sădit în ei: o dorință, un vis, o chemare", declară sportivul în repetate rînduri.

Militant pentru drepturile omului, se implică activ în politică, fiind fondatorul organizației WORLD, Organizație Mondială pentru Dreptate, Libertate și Demnitate. Își manifestă nemulțumirea cu privire la discriminarea rasială din America printr-un gest șocant, aruncîndu-și medalia olimpică într-un rîu.

Adevărata luptă a vieții începe însă în 1982, cînd Ali Muhammad este diagnosticat cu boala Parkinson. Semnele bolii au fost vizibile încă la apariția celebrului pugilist la Jocurile Olimpice din Atlanta, unde a fost onorat să aprindă torța olimpică. În prezent trăiește în Michigan și e tată a nouă copii.

Danielă COJOCARU

COPIII ȘI TINERII, MEREU INVENTIVI

I

Noi ne-am obișnuit cu ele, de parcă ne-ar însobi de cînd lumea și pămîntul. Sînt atât de răspîndite, încît nici nu ne mai întrebăm: dar cine este autorul? Și ne vom uiți, cauzind că ideea acestor obiecte, iar adeseori și realizarea, a aparținut copiilor. Spre deosebire de maturi, copiii nu prea cunosc obstacolele, care le-ar face dificilă exploatarea unei idei îndrăznețe. Apoi, maturii de multe ori neglijeză subiecte, care le par sau copilărești ("neserioase"), sau bizarre, sau inutile. Aceasta nu împiedică pe unii "inventatori" vîrstnici să breveteze idei mai mult ca trăsnițe – lesă pentru serpi, de exemplu, sau furculiță cu semafor. Vom vorbi despre astfel de invenții de-a copiilor, adolescentilor și tinerilor, care stîrnesc invidia și celor mai faimoși inventatori, care și-ar fi dorit să fie ei autori unora dintre aceste idei.

Despre unii am scris deja la *Aventura cunoașterii*. De exemplu, despre Blaise Pascal, care a inventat calculatorul mecanic în 1642, pe cînd avea 19 ani. Sau despre Antoni van Leeuwenhoek, care, în 1648, la 16 ani, a construit cel mai performant microscop.

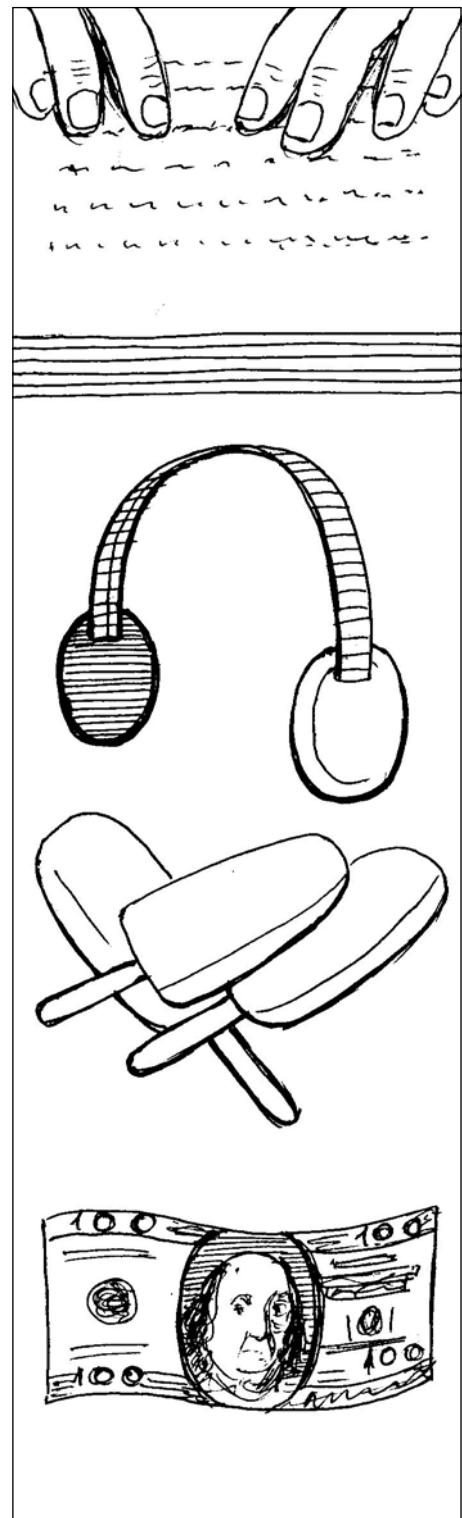
Benjamin Franklin, renumitul om politic, diplomat, jurnalist din Statele Unite ale Americii, a fost și un inventator și cercetător de succes, deși avea doar două clase! În 1716, lucrînd în magazinul de luminișari al tatălui său, a inventat un dispozitiv care, pus pe mâini, îi permitea să înnoate mai ușor. Avea doar 10 ani! Mai apoi a avut contribuții esențiale la studierea electricității (el a introdus însemnele pentru sarcina electrică "A" și "-", a inventat paratrânsnetul și.a.), avînd și multe alte invenții. A avut un rol important în dobîndirea independenței SUA, în stabilirea statalității. Nu în zadar îl vedem pe bancnotele de 100 de dolari, deși nu a fost președinte al SUA (unicul caz).

În 1824 tînărul francez Louis Braille, care avea doar 15 ani, a inventat un sistem de reprezentare a cuvintelor prin puncte reliefate, destinate orbilor. S-a ghidat de o invenție pentru militari, ce le oferea acestora să citească de pe intuneric. Pe cînd avea trei ani, Louis și-a pierdut vederea în urma unui accident. Invenția sa, utilizată și în prezent în întreaga lume, oferă nevăzătorilor șansa de a citi singuri. Cam în aceeași perioadă, tînărul englez Henry Bessemer a propus un mecanism cu ace pentru stampilarea datei pe timbre, prin aceasta excludînd posibilitatea utilizării lor repetate. Și astăzi timbrele au aspectul conceput de Bessemer. În 1830, pe cînd avea doar 17 ani, și-a fondat o mică fabrică de turnat fontă. În continuare și-a dedicat viața îmbunătățirii aliajelor de fier, obținînd oteluri dedicate și tehnologiile de producere a acestora, devenind un industriaș faimos. Totodată, era un inventator înăscut – a obținut 117 patente, majoritatea fiind aplicate la fabricile sale. Iar despre convertizorul Bessemer pentru producerea otelului, care a revoluționat industria metalurgică mondială, a cauzat orice elev la lectiile de chimie.

În 1873, pe cînd avea doar 15 ani, americanul Chester Greenwood a inventat "protecția pentru urechi" – căștile, iar la 18 ani și-a primit brevetul pentru invenție. Ii plăcea să patineze, prin urmare petrecea mult timp la frig. Și primele îi înghețau urechile. Astfel a ajuns la ideea unei protecții usoare și estetice. Au urmat alte vreo sută de invenții, multe fiind axate pe îmbunătățirea "protecției". În prezent, de diferite forme, cu sau fără muzică, sunt un accesoriu preferat al tinerilor. E bine să ne aducem aminte că mai înții a fost Chester.

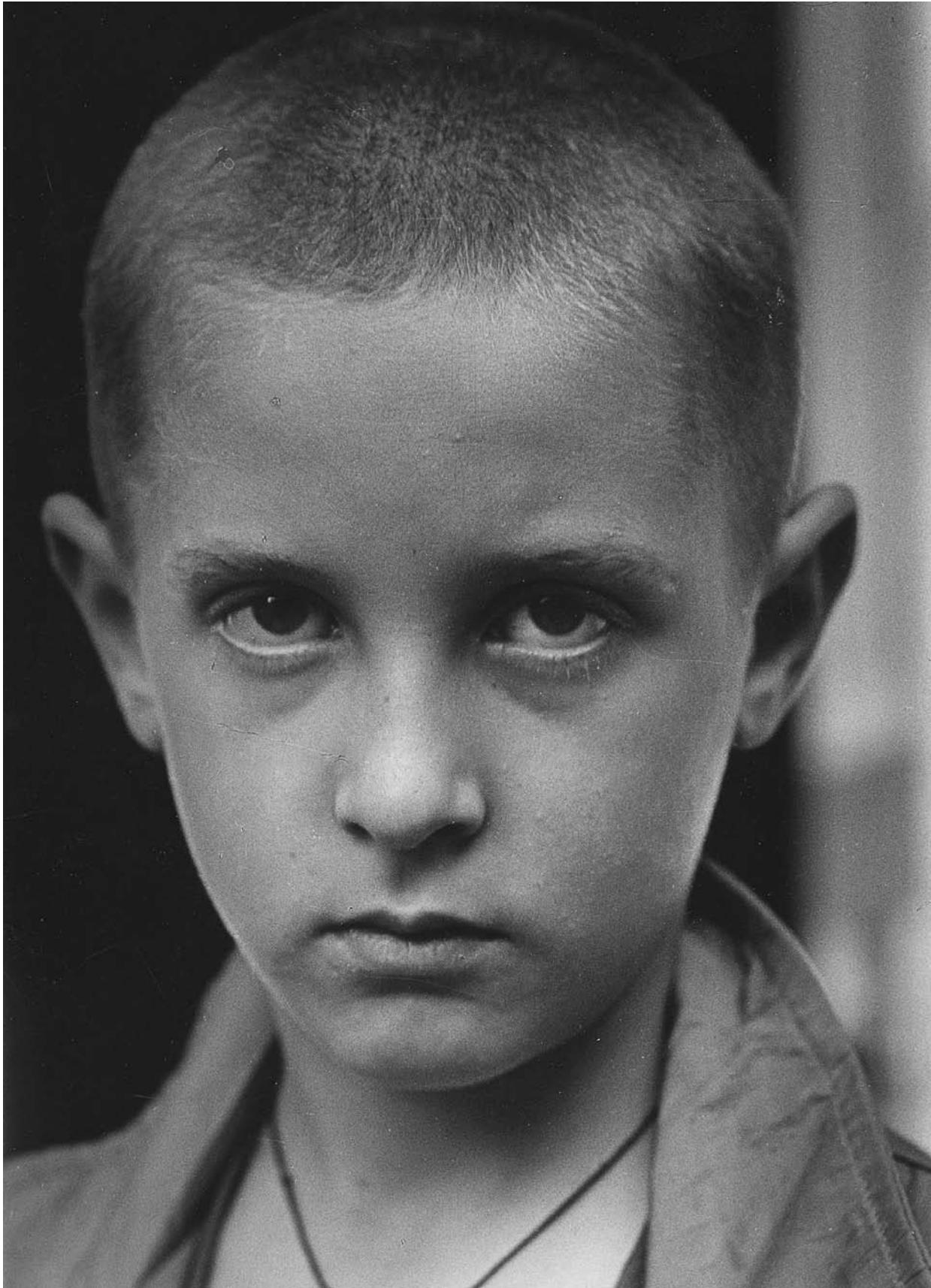
Ce invenții uimitoare de ale copiilor și tinerilor au urmat? Le vom găsi în numărul următor.

Iurie SCUTARU, doctor în științe

Ilustrație: Violeta ZABULICĂ

Rubrică susținută de Valerie VOLONTIR

DILEMĂ

Urmare din pag. 14, 15

de cameră pentru a merge concomitent cu ea, deplasându-mă corect și fără ea. Lui Žalakevičius i-au plăcut intervențiile mele, acceptându-le fără ezitare, și dându-le drept exemplu în cinematografie studentilor cărora le preda la Arte.

— Cînd rulau pe ecranele televizoarelor filmul *Tiganul*, apoi *Întoarcerea lui Budulai*, toate străzile fostei URSS erau pustii. Ce ne puteți spune despre producția acestui film?

— A fost interesant să lucrez și cu regizorul Aleksandr Blank, acceptând și el cu placere intervențiile pe care le-am făcut, mai ales în prima parte a peliculei. În partea a doua am intervenit mai puțin, eram obosit și bolnav. Adeseori, împreună cu Blank,beam în doi un cecai rece cu cîteva picături de coniac, în care puneam și două-trei floricele galbene – era de ajuns să sorbim un gîrca să ne ajute mult pe platoul de filmat. Numai eu și Blank știam de acest cecai.

— Domnule Mihai Volontir, de ce aveți nevoie îndeosebi în ultima zi încainte de premieră unui spectacol sau de turnarea unui film?

— Cel mai important e să fiu în liniște. Să mă plimb de unul singur în sînul naturii. Să vorbesc cu eroul pe care îl creez, cu mine însuși.

— Dar ce sentiment Vă cuprinde la sfîrșitul turnării unui film?

— Cînd se termină filmările unei pelicule, atunci vine cea mai mare tristețe. Timp de cîteva luni sau poate ani te concentrez asupra viații unui personaj, acumindu-ți o altă viață. Și cînd s-a sfîrșit "jocul", viața acestuia, cu bucuriile și durerile lui, rămîn gol, trist și rătăcit. Mă simt secătuit cu totul, dar nu de puteri. După asta mă simt singur cu viața de toate zilele, nu știu ce voi face miine, poimiine... Cîteva luni de filmare trăiam cu rolul, orice pas pe care-l făceam eram cu rolul. Eu nu eram Volontir. Trupul și sufletul meu erau cu eroul. Dacă e vorba de *Tiganul*, atunci, după filmări, s-a terminat și cecaiul rece al lui Blank – nu-mi mai placea. Ai trăit o viață și eroului... Acum trebuie să trăiesc pe cîtă, mult prea necunoscută, adevărată și adesea încurcată.

— Dacă ar fi să îmbrățișați azi profesia de cadru didactic, ce ati vrea să le predă copiilor?

— Le-aș vorbi despre viață, despre oameni, despre natură: animale, pînăcise, pădure; să ne cunoaștem drepturile și obligațiile. Nu aș putea să le spun altceva. Eu nu cunosc prea multe.

— Am auzit nu o singură dată: cînd Mihai Volontir țî-a tăia o roșie sau o felie de pînă, țî se face îndată poftă, chiar dacă adineatori ai stat la o masă copioasă...

— Orice lucru trebuie făcut cu drag. Dacă invitați pe cineva în ospetie, fă lucrul acesta cu placere, dar nu din datorie. Dacă împrumută colegului de bancă un creion sau o carte, fă-o cu zîmbetul pe buze, dar nu cu fruntea încrățită... Dacă o turistică s-a oprit la picioarele tale, nu fi nepășător, aruncă-i niște semințe sau cîteva firmituri de pînă...

— Adeseori îi pomeniți pe părinții Dvs. Cum V-ai rămas ei în memorie?

— Mama cînta cu mult suflet, îndeosebi pentru sine: *Cucule cu pamă sură; Nistrule, pe malul tău...* Mama ne mai atingea uneori cu vârguță, tata însă era suficient să ne poftească în camera sa, un fel de "cabinet", și ne spunea doar două vorbe – cuvîntul lui era tare. A făcut el o excepție cu mine. Aveam 11–12 ani, într-o zi de noiembrie eram la păscut oile pe Valea Ciormei. Mă jucam cu ceva în mîini, cînd a început să fulgui. Deodată, m-am trezit că fulgii cad peste mine ca în poveste, împrejur se făcuse totul alb, iar oile dispăruseră. Cată-le de unde nu-s. M-am întors acasă și i-am spus tatei că le-am pierdut. Atunci tata

mi-a dat o palmă ușoară peste obraz, prima și ultima în viață. L-a luat pe fratele mai mare Volodea, un felinar, și s-a dus pe Valea Ciormei, unde după mai multe căutări le-a găsit sub un țanc de piatră. Tata a fost un om sobru, era foarte corect și disciplinat, nu avea duioșia mamei, dar ne-a iubit foarte mult, îndemnindu-ne să ne păstrăm demnitatea orice s-ar întîmpla în viață, să fim respectuoși, dar să cerem reciprocitate. Tata s-a întors din armata taristă ofiter cu trei cruci *Sf. Nicolai*, cu o uniformă frumoasă, cu un revolver, cu o sabie și cu un ceas de argint cu numele lui. Virful săgeții se păstrează și astăzi la fratele meu Benedict, ceasul nu știu unde a dispărut, iar pistolul l-a uns cu unsocare consistentă, l-a pus într-o oală de lut și l-a ascuns după casă în pămînt. Fratele meu Volodea știa unde l-a îngropat și peste un timp de la moartea tatălui nostru l-a căutat, dar n-a dat de urma lui. Ori că fratele a uitat unde era ascuns, ori mai cunoștea cineva această tanără și i-a luat-o încainte.

Tata nu voia să intre în colhoz. În 1949 i-au luat pămîntul, calul, căruța, borocana... și l-au obligat să lucreze în calitate de contabil în gospodărie.

— Domnule Mihai Volontir, Vă plac mult animalele, îndeosebi caii și cîinii...

— Aveam o cățelușă de vînătoare, pe nume Duda, de rasă copoi elvețian care a jucat și în spectacolul *Pleșu*. Era foarte deșteaptă și ageră, depista de departe fazanul, scoțindu-l din orice culcuș. Odată, la o vînătoare, a ridicat un cocoș frumos, de vreo 3-4 ani. Am tras un foc, însă pe clături, fazanul coborînd peste aproape 300 de pași în niște porumbei. Duda i-a luat îndată urmă, ridicîndu-l din nou. Am tras două focuri la rînd, însă și de data aceasta în gol. Atunci Duda se întoarce la mine și face ham-ham... Copoil să-a luat iar pe urma fazanului, ca să-l ridice și treia oară. Să vezi, drăcie, și de data asta am împușcat în nori. Duda a sărit la picioarele mele, probozindu-mă și mă nemulțumită: ham-ham-ham-ham...

— Lumea Vă cunoaște și drept interpret de muzică. Cum V-ati lansat pentru prima dată în această calitate?

— Mai întîi în spectacole, apoi în filme. Cînd am montat piesa *Agache Fluture* de V. Alecsandri, Petre Teodorovici, care a compus muzica, m-a îndemnat: "Bădită Mihai, trebuie să cînți nu numai în spectacole de teatru". Tot el a dus la Casa Radio cîteva înregistrări ale mele care au fost acceptate. Mai apoi am fost invitat să participe la concerte în sala Palatului Național din Chișinău, într-un mic turneu în România, apoi la Moscova în sala *Beliie Stolbi*. Petre și fratele său Ion Aldea-Teodorovici mi-au fost nași pe acest făgaș. Fie-le țărâna ușoară.

— Dar ce sfat le puteți da celor care stau azi în băncile scolii și visează să devină actori, regizori sau interpreți?

— Mai întîi de toate să facă observații asupra gesturilor și mimicii oamenilor și ale animalelor – cum se bucură, cum se întristează, cum se supără... De multe ori omul spune ne mai mult prin gesturi decât prin cuvinte. Să transmită viață veridică prin rolul pe care-l joacă. Să fie în toate sincere și vrednici, să nu fie mîndri și îngîmfați, să nu fie supărăți. Sigur, un rol bine jucat depinde și de chipul omului, adică de personalitatea fizică. Dacă îți dorești ca cineva să te arate cu degetul, uite ce artist frumos, n-ai să ajungi niciodată artist.

Cu ceva timp încainte de a juca într-un spectacol sau mai ales încainte de filmări, mă duceam la picta agricolă și urmăream un prototip care-mi plăcea sufletește – mergeam cu el, rîdeam cu el, trăiam cu el, luam de la el tot ce-mi trebuia și mă întorceam cu el pe platou îmbrăcind

doar hainele eroului... Personajul meu din *Acest dulce cuvînt – libertate*, care săpa un tunel pînă la peretii unei închisori a ajuns la un bloc de piatră. Era bolnav și nespus de obosit. Piatra mă blocase și pe mine, cu toate că știam pe de rost scenariul, nu mă dumiream cum să joc mai departe starea eroului și l-am întrebat pe Zalakevičius. Aceasta mi-a răspuns: „Mihai, aș fi cel mai prost regizor dacă aș ști ce trebuie să fac...“

Actorul, ca și interpretul, ca și scriitorul, ca și orice om de artă este o personalitate creativă.

— Succesele Dvs. au fost apreciate cu numeroase premii, titluri, distincții de stat... Care dintre ele Vă bucură mai mult?

— Aprecierile oamenilor. Miile de scrisori, telefoanele, vorbele de respect ale trecătorilor cu care mă văd zilnic... Cineva din Recea, Rîșcani, mi s-a mărturisit că a crescut și s-a format datorită filmelor mele pe care le-a vizionat pe toate de cîteva ori... Acum 15-17 ani prezentam cu Klara Luciko un spectacol la Volgograd. Sală era arhiplină. Deodată, ușile s-au deschis și au dat buzna vreo două sute de țigani. Administrația a încercat să-i opreasca, însă ei au răspuns categoric: „Eto naș Budulai“ (Budulai e al nostru). Odată am fost invitat la Moscova de Patriarhul Rusiei, Alexei al II-lea, la o manifestare culturală organizată în cadrul Fundației *Împăcare și înțegere*. Acolo am cîntat *Trimite-ne, Doamne, o ploie cu stele*, după care s-a apropiat de mine soția lui Boris Eltin și a făcut: „Nu știu despre ce ați cîntat, dar mi-ai dat ochii în lacrimi...“

— Ce categorie de filme Vă plac mai mult?

— Filme și spectacole de duh. Care au o atitudine sănătoasă și frumoasă, ceva care să-ți pătrundă sufletul, nu numai răjuinea.

— Nu o singură dată Vi s-a propus să Vă stabiliți la Chișinău, la Moscova ori la Kiev. De ce ați refuzat?

— Pentru că nu duc dorul migrației. Am avut un „ambîi“, am dorit să le demonstreze celor plecați în căutarea locului unde e mai bine că și aici unde-ți sănătatea începuturile pot să face lucruri bune, vrednice de laudă, dacă te deduci fără cruce și cu uitare de sine frumoasei munci de creație. În *Cartea Sfîntă* se spune: *Nu căuta unde e bine, fă să fie bine*.

— Ne-ați povestit în cîteva cuvinte despre prima dragoste a Dvs. Vă rugăm să ne spuneți cum ați făcut cunoștință cu soția Dvs., cunoscută actriță Eufrosinie Dobîndă-Volontir?

— La fel e „de vină“ regizorul Boris Harcenco. În 1960 eram la Ștefan Vodă cu spectacolul *Tinerețea părintilor* de Gorbatov. Harcenco căuta și viitori actori. Îar alături, la Căușeni, era un teatru, aşa-numit intercolhoznic, unde jucau Grigore Grigoriu și Eufrosinie Dobîndă, care lucra ca

bibliotecară. Ambii au fost la acest spectacol, după care regizorul i-a întrebat ce le-a plăcut. El au fost foarte sinceri și au povestit tot ce credeau. În acea zi ambii au fost invitați la Bălti. Curînd, Harcenco ne-a propus să facem împreună o probă într-un spectacol. Aceasta a fost începutul. În ianuarie 1962 ne-am căsătorit, însă ne-am cununat mult mai tîrziu în România.

— **Stimate Domnule Mihai**

Volontir, suntem curioși să știm ce vrea să afle de la bunici nepoțica Dvs. Cătălina?

— În frageda copilărie mă întreba de toate: cum eram cînd eram mic, ce peripeții am avut mai hazlii, cum erau bunicul și bunica mea. Dacă am avut patine, săniuță, bicicletă și că tare ar vrea să aibă un căluț cu să și să îngrijească de el. Ea să-l îngrijească. Se miră de ce în stradă toți mă salută și îmi zic pe nume. De unde mă cunosc. Acuma e mare, e elevă în clasa a X-a la un liceu din Chișinău. Învăță și citește mult. A fost nevoie să plece de două ori, cu o întrenupere, pentru săse ani la Paris, cu maică-sa în calitate de diplomat, angajată la Ministerul de Externe și Integrării Europene. Iar programul de învățămînt diferă de la o țară la alta.

— Pe care oameni îi disprețuînt cel mai mult?

— Pe şmecheri, lacomi, bețivi și proști. Dar cel mai mult nu-mi plac fariseii, care se arată blînzi, plăcuți, însă, de fapt, cu cu totul altă față.

— Dar ce calități prețuînt cel mai mult la om?

— Bunătatea, indulgența, profesionalismul, calitatea de a da o mînă de ajutor atunci cînd e nevoie.

— Ce cuvînt sau expresie Vă place mai mult și îl (o) utilizati mai des în vorbire?

— Dacă e bine, bine să fie. Dragă omule...

— Ce le doriți cititorilor revistei NOI?

— Înțîi de toate să fie sănătosă, să aibă parte de oameni care să-i povătuiască, să-i îndrumzeze. Să citească cărti bune și să se străduiască și le înțelege. Să studieze istoria neamului românesc, dar și a altor lumi, să păstreze, să apere cu dirzenie cele moștenite de la stră-stră-bunici. Să urască lenevia, pîrîțul, linguisarea, lăcomia, îngîmfarea, invidia. Să se bucure de orice zi a anului, de orice anotimp. Să apere și să prețuiască ceea ce trebuie să dăinuie vesnic – dragostea. Altfel spus, să poarte de grijă sufletului. Să fie corectă cu sine și cu semenii lor.

Pentru NOI – Valerie VOLONTIR
Fotografi de autor

FULGERUL INTUIȚIEI

Nicoleta MAHU, elevă în cl. a VIII-a la Liceul Teoretic *Orizont* din Chișinău. Performanță: medalia de bronz la Olimpiada Balcanică la Matematică pentru Juniori.

Mai puține fete sunt pasionate de matematică, de unde ai această atracție?

— "Vinovat" se face bunicul meu, care în fiecare zi mă învăță cîte ceva nou din domeniul matematicii. Așa că el a fost cel care mi-a alătuit această dragoste.

— Cum a fost la Olimpiada Balcanică de Matematică pentru Juniori?

— Subiectele au fost dificile și fiecare avea un specific, ceea ce le făcea să fie interesante la rezolvare.

— Cum au fost concurenții din alte țări?

— Am avut concurenți puternici, bine pregătiți. Dar și noi am avut o prestație bună.

— Care este prețul acestei medalii pentru tine?

— Multe ore suplimentare de matematică. Absențarea de la alte discipline în favoarea matematicii.

— Ai renunțat la ceva de dragul cifrelor?

— La somnul dulce în diminetile de sămbătă, cînd merg la orele suplimentare. În rest, știu să-mi organizez timpul.

— Am citit că un matematician are nevoie de intuiție. Tu ce crezi?

— O problemă are mai multe metode de rezolvare, dar nu toate duc la un răspuns corect, așa că intuiția e importantă, apărea ca un fulger.

— În agenda ta se regăsesc note insuficiente?

— Am fost întotdeauna un copil energetic. În clasele primare nu prea reușeam să stau liniștită în pauze, la ore cu atît mai mult. De aceea mă alegeam cu cîte o notă insuficientă la purtare. În rest pot să mă mîndresc – am zece pe linie.

— Ce muzică ascultă o domnișoară pasionată de cifre?

— În zilele ploioase ascult blues, în zile cu soare – muzică veselă.

— Ce-ți place să faci în timpul liber?

— Timp de opt ani am practicat dansul, acum îmi place să fac coregrafii noi. Ador să petrec timpul împreună cu familia mea, cu sora mea Eliza. Cu mult drag privesc filme despre natură și univers.

— Care este rolul bunicilor în viața ta?

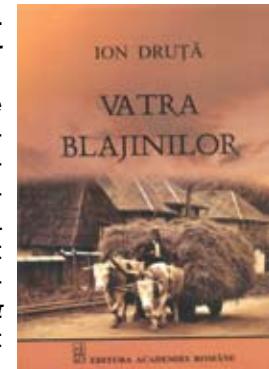
— Îi sănătatea bunicului că mi-a trezit interesul pentru matematică, iar bunica a fost cea care mi-a dat cele mai bune sfaturi și m-a răsfățat mereu.

Pentru NOI – Iuliana BUNU

Rubrică susținută de Elena LEAH

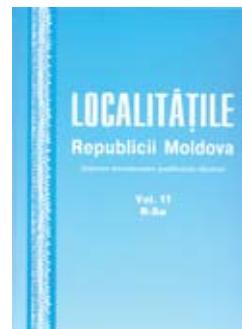
VATRA BLAJINILOR. Ion Druță. București: *Editura Academiei Române*, 2013, 384 p.

Volumul reprezintă o selecție de autor din nuvelele și povestirile cele mai valoroase, publicate pe parcursul cărora decenii de remarcabilul scriitor și dramaturg, iar la final opera este înconjurată de două poeme noi – *Tăranii mei și Tăcerea pămîntului*. Veți fi încîntați să regăsiți aici *Sania, La fete, Piept la piept, Samariteanca, Toiagul păstoriei* (din ciclul *Dor de oameni*), dar și să descoperiți noi nuvele și povestiri la fel sau chiar mai profunde, mai poetice, mai aproape de sufletul neamului românesc.

LOCALITĂȚILE REPUBLICII MOLDOVA: ITINERAR DOCUMENTAR – PUBLICISTIC ILUSTRAT. Valerian Ciobanu etc. Vol.11. R-Sa. Chișinău: Fundația Draghiștea, 2013, 548 p.

Actualul volum, al 11-lea la număr din cele 15 preconizate, descrie evoluția economică și social-politică a așezărilor, ale căror nume încep cu litera R și cîteva cu litera S, începînd cu Racovăț (Soroca) pînă la Sauca (Ocnita), printre ele fiind și orașele Rîșcani, Ribnița, Rezina, Răuțel, străvechile vître umane Răciula, Rădulenii Vechi, Răscăieți, Răspopeni, Răzeni, Recea, Rediu Mare, Romănești, Rudi și.a. – în total 89 de localități din arealul dintre Prut și Nistru și cîteva din partea stîngă a Nistrului. Acest volum a fost tipărit cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al României – Departamentul Politici pentru relația cu România de Pretutindeni.

PROVERBE ȘI ZICĂTORI. Alcătuire: Efim Junghietu. Chișinău: Arc, 228 p.

Cartea este o culegere de proverbe și zicători care fac parte din tezaurul folcloric românesc. Și proverbele, și zicătorile sunt ușor de memorizat și imprimă limbii mai multă plasticitate și o mai mare forță de expresivitate, autorul făcînd o distincție clară între proverbe și zicători. Acestea sunt grupate în cîteva categorii mari: *Universul, Natura, Lumea, Omul, Relațiile sociale, Relațiile familiale, Virtuile și cusururile individuale*, fiecare dintre ele avînd mai multe subcategorii. Culegerea mai conține un *Glosar* în care sunt explicate unele cuvinte marcate stilistic: regionale, populare, învechite, ieșite din uz, dar și interpretarea unor proverbe și expresii, oferindu-ne posibilitatea să aflăm istoria și contextul apariției lor. Lectură plăcută!

Rubrici susținute de Valeria PRODAN

ÎN AJUTORUL RESPIRAȚIEI

Acum cîteva zile, stînd la coadă în farmacie, am auzit întîmplător discuția a două doamne dinaintea mea. "Iarna, fiecare zi începe și se termină cu cîteva picături pentru desfundat nasul. Uneori, dacă nu pot respira le folosesc și la serviciu. Nu știu cum m-aș descurca fără acest medicament", spunea una dintre ele. Nu este primul caz pe care-l întîlnesc. Fie că sunt sub formă de picături, soluții sau spray-uri, foarte multă lume se bazează pe descongestionante, bă mai mult, ajunge să depindă de acestea.

Este adevărat, două-trei picături sau o doză de spray administrate în nas își fac îndată efectul, te ajută să respiri și îți oferă o stare de bine. Dar acestea nu pot fi folosite mai mult de trei zile, iar depășirea acestui termen nu va întîrzi să-și arate consecințele. Apelarea continuă la soluțiile nazale creează dependență, iar nevoia de a le folosi se va simți din ce în ce mai des. În timp, are loc iritarea mucoasei nazale. Aceasta se inflamează, se usucă și chiar poate săngera. Mai mult decât atât, pe termen lung, descongestionantele sunt o amenințare pentru miros, iar mai tîrziu și pentru gust.

Și totuși există alternative sigure, fără riscuri. Evident, trebuie evitată utilizarea soluțiilor nazale, care se găsesc acum într-o mare varietate în farmacii și înlocuirea lor cu o soluție salină. Aceasta poate fi preparată ușor acasă. Este nevoie doar de o lingură de sare, care se adaugă într-un pahar cu apă caldă. Se amestecă bine și cu ajutorul unei seringi se fac spălături în fiecare nară, de două ori pe zi. Pentru o respirație ușoară în timpul somnului, seara, înainte de culcare, sunt binevenite inhalatiile cu infuzie de mușețel. Într-un vas larg cu apă fierătă se pun 3-4 linguri sau pliculete cu flori de mușețel. Pot fi adăugate și alte plante puternic aromate — levăntică, frunze de eucalipt, ace de brad, mentă, busuioc, cimbru. Cu un prosop peste cap, timp de 15 minute, se inhalează aburii infuziei. De mare ajutor este și zearma de lămiie. Dacă nasul nu este rănit pe interior, se picură în fiecare nară cu o pipetă cîte două picături de zearmă de lămiie. Efectul este imediat.

Dacă există probleme de respirație severe, neapărat se recomandă consultarea unui medic ORL-ist.

"COMBUSTIBILUL" DIN FARFURIE

De fiecare dată cînd sănem la masă, îmi place să-i uimesc pe cei dragi cu mîcăuri gustoase, care să le încâlzească sufletele, îndeosebi, în aceste zile reci de iarnă. Un loc aparte printre preferințele culinare ale casei îl ocupă pastele — în toată varietatea formelor, de la cele simple pînă la cele mai sofisticate.

Cu ceva timp în urmă aveam rezerve în privința pastelor, motivul fiind miturile create în jurul acestui aliment, cum că ar fi nesănătoase. Astăzi, dimpotrivă, pastele sunt cunoscute ca fiind parte a unui regim alimentar corect. Foarte hrănitore, pastele sunt o sursă sigură de energie. Datorită concentrației mari de carbohidrați, pastele constituie "combustibilul" organismului nostru, în special, al creierului care este dependent de glucoză. Acestea conferă rapid senzația de satietate și lent eliberează energie pentru tot felul de activități practicate în timpul zilei. Iată de ce sunt recomandate și consumate în prima jumătate a zilei. Partea bună e că pastele sunt sărace în grăsimi saturate și în colesterol. Cu toate astea, dacă nu sunt alese corect — sunt fabricate din făină albă rafinată — și nu sunt gătite corespunzător — sunt combinate cu sosuri grase, zahăr sau prea multe brînzeturi — nu aduc nici un beneficiu organismului. Cea mai bună opțiune o reprezintă pastele din făină integrală. În ele se păstrează toate proprietățile sănătoase ale bobului de grâu. Se recomandă că acestea să fie servite cu legume precum vinete, ardei gras, ciuperci, dovlecei, măslini sau sos de roșii cu verdețuri proaspete. Alături de legume, la rețetele de paste se pot adăuga și o bucată de pește, de pui sau de vită la cuptor. Pastele obținute din făină integrală sunt bogate în proteine, vitamine (B1, B2, K, E), fibre și minerale esențiale (calciu, magneziu, fier, zinc).

Toate pastele din făină de grâu conțin o proteină, pe nume gluten. Unor persoane glutenul le provoacă tulburări digestive, deci trebuie exclus din alimentație. Pentru ei au fost create paste din făină de hrișcă, de orez și de porumb, care seamănă bine ca textură cu cele clasice din grâu și sunt foarte sănătoase.

Oricît de tare am îndrăgi pastele și oricît de benefice ar fi, nu le putem consuma în fiecare zi. Excesul ar putea determina creșterea nivelului de zahăr din sânge. Iată de ce se recomandă să se consume paste de două ori pe săptămînă.

CEDRU

Datorită dimensiunii impunătoare a varietății sale cele mai cunoscute (cedrul din Liban), cedrul a devenit emblema măreției, a nobilării, a forței și a perenității. Dar, mai mult decât atât, datorită proprietăților sale naturale, el este simbolul incoruptibilității. Acest lucru îl afirmă teolo-

gianul filosof din secolul al II-lea, Origene, în comentariul său asupra *Cîntării Cîntărilor* 1.17: *Cedrul nu putrezește; a face din cedru bîrne pentru casele noastre înseamnă a ne feri sufletele de stricare.* Ca toate coniferele, cedrul este, prin urmare, simbol al nemuririi.

Egiptenii își construiau corăbiile, coșciugele și statuile din lemn de cedru; evrei, pe vremea regelui Solomon, au construit din lemn de cedru schelăria Templului din Ierusalim. Unele statui grecești și romane erau sculptate din lemn de cedru. Din trunchiul său rășinos romanii făceau și torțe plăcut mirositoare, și sculptau imaginile zeilor și ale strămoșilor tot din acest lemn considerat sacru. Celții îmbălsămău cu rășina lemnului de cedru capetele celor mai nobili dintre dușmanii lor. În unele cazuri, rășina era înlocuită cu aur, care, evident, avea aceeași semnificație. Hristos este uneori înfățișat în trunchiul unui cedru.

CIREȘ

Inflorirea cireșilor, care este unul din spectacolele naturale cele mai prețuite în Japonia – și care reprezintă efectiv una din manifestările cele mai atrăgătoare ale frumuseții în stare pură – nu ține doar de un estetism gratuit, cum s-ar putea presupune din faptul că cireșii în floare ai Japoniei sunt copaci sterili.

Floarea de sakura este un simbol al purității și de aceea este emblema bushi-ului, idealul cavaleresc. La ceremoniile de nuntă, ceci este înlocuit printr-o infuzie de flori de cireș, care reprezintă, în acest caz, un simbol al fericirii.

Trebuie să remarcăm că înflorirea varietății celei mai cunoscute de sakura coincide cu echinocțiul de primăvară: este un prilej de bucurie și presupune ceremonii religioase al căror scop este acela de a ocroti și proteja recoltele. Înflorirea cireșilor prefigurează, de fapt, înflorirea orezului și oferă, prin dimensiunile generozității și duratei sale, un indiciu asupra recoltelor ce vor urma. Ea

este în orice caz imaginea prosperității și a fericirii existenței pământești care sunt, de fapt, chiar și atunci când nu le simți ca atare de la început, prefigurații ale beatitudinii atemporale.

Floarea cireșului, efemeră și fragilă, curând luată de vînt, mai simbolizează, în Japonia, o moarte ideală, detașată de bunurile acestei lumi, și precaritatea existenței.

Jean CHEVALIER,
Alain GHEERBRANT
Dicționar de simboluri,
București, 1995

NOTE CALDE

In plină iarnă vrei să te evi- dențiezi cumva. O poți face cu o aromă îmbătătoare. Dar să ții cont de felul tău de a fi. Cum ești? Energică, sensibilă, romantică, optimistă, cerebrală... să știi că parfumul îți evidențiază personalitatea. Așa că Afrodita îți sugerează cîteva trucuri dacă nu știi pentru ce miresme să optezi.

Dacă ești o romantică incurabilă atunci, cu siguranță, parfumurile care-ți subliniază personalitatea sunt cele de trandafir, iasomie, lăcrămioară, violetă, crin, liliac, orhidee, crizantemă, zambilă, panseluță. Notele îți vor face simțită prezența și-i vei surprinde plăcut pe toți. Pentru zi folosește apă de parfum, iar pentru seară aplică esențe mai tari.

Îți place să te îmbraci sport și ești o fire energetică? Îți se potrivește parfumurile de citrice, de bergamotă, măr, mango, cocos, ananas, pepene galben și roșu, cireșe, papaya și toate acele fructe care răspindesc în jur arome electrizante și persistente. Domnișoarele care preferă parfumurile fresh-fructate iau decizii rapid, sunt sigure pe ele și știu să combine munca cu distractia și au un suflet curat.

Pentru o fire cerebrală se potrivește o aromă lemnoasă. Nu-ți plac discuțiile contradictorii și preferi să rezolvi situațiile cu diplomatie. Pentru tine au fost create parfumurile cu miros de pin, santal, cedru și arțar. Miresmele îți dau putere, te inspiră și te ajută să comunici mai ușor cu cei din jur. Dacă ești mai îndrăzneață, îți plac aromele lemnoase amestecate cu piper și nu cu soară.

Îți place să călătoresc și să experimentezi mereu lucruri noi? Ești o aventurieră. Atunci preferi parfumurile cu note calde, orientale, de vanilie, mosc, cuișoare și ciocolată. Miresmele de floare de portocal și piperul alb îți subliniază senzualitatea, iar lavanda în amestec cu mirodeniile dulci îți dau un aer misterios. Doar gerul va putea concura cu tine.

ULTIMA SPORTS

*N*u vă faceți griji – mai sunt branduri auto neelucidate încă pe paginile revistei, și mai vechi, și mai noi. și Ultima Sports e doar unul dintre ele, după care se ascunde o companie relativ tînără de

Ultima

producere a automobilelor sportive. Mai exact este vorba despre Ultima Sports Ltd. – o casă automobilistică britanică, fondată în 1997, cu sediul la Hinckley. Dar istoria firmei începe ceva mai devreme, în 1982, cînd inginerul Lee Noble a creat firma Noble Motorsports Ltd. și a început să producă modelul Ultima Mk1. În continuare au fost elaborate și urmău să fie produse

modelele Ultima Mk2 și Mk3, dar, în 1992, drepturile asupra lor au fost cumpărate de Ted Marlow. În 1997 el a schimbat denumirea întreprinderii în cea cunoscută în prezent. Nici faimosul inginer și designer auto Lee Noble nu s-a lăsat bătut – în 1999 el și-a organizat o nouă firmă – Noble Automotive.

De fapt, Ultima Sports Ltd. produce toate componentele pentru automobilele proiectate și testate, cu excepția motorului și transmisiei, care se asamblăză în afara întreprinderii – fie la un atelier specializat, fie de cumpărător. Această tehnologie este cunoscută ca rolling body.

Motorizarea modelelor Ultima Sports se axează pe modernizări ale legendarului motor Chevrolet V8, realizate de firma American

Speed. Astfel, motorul Chevrolet Small block V8, cu cei 640 c.p., instalat pe primele modele Ultima Sports, le-a asigurat acestora mai multe recorduri de viteză și acelerare. Un alt motor perfectionat, mai nou – American Speed SBC – dezvoltă 720 c.p., transformînd modelele actuale în unii dintre cei mai tari bolizi ai străzii după ciclul acelerare – decelerare: de la pornire pînă la oprire definitivă, intermediar atingînd viteza de 100 km/oră (0-100-0), se perindă doar 9,2 secunde.

La începuturi au fost produse modelele Sport și Spyder, ca apoi să fie înlocuite de Ultima GTR și cabrioletul Ultima Can-Am. Ultima GTR, dotată cu motorul cu benzina V8 (6,3 l) deja amintit anterior, cu transmisie de la Porsche G50, în cinci trepte, cu caroseria din aluminiu și fibră de sticla, omologată pentru şosele, este un adevarat vrăjitor al vitezelor. Pe renumita pistă de încercări Top Gear, în 2009, Ultima GTR a doborât performanțele înregistrate de Ferarri Enzo, Ferarri FXX (pilotat de Michael

Schumacher!) și Gumpert Apollo Speed. Unde mai puțin că prețul Ultima GTR – circa 85 mii de euro – este incomparabil mai mic decît al concurenților săi (un Ferarri FXX ajunge și la 2 mln euro!). În Ultima GTR este loc și pentru pasager, care se simte plăcut în scaunul sportiv alături de pilot. În prezent se fac diferite propunerile pentru designul exterior al GTR-ului pentru a-l înnobila cu linii ultramoderne.

Jurie SCUTARU

MARTIE

170 de ani de la nașterea lui Nikolai Rimski-KORSAKOV, compozitor, dirijor, pedagog și critic muzical rus (6 mart. 1844 – 8 iun. 1908).

150 de ani de la fondarea Liceului Teoretic Român-Francez Gh. Asachi din Chișinău (fondat de către Janette Dubois) (8 mart. 1864).

300 de ani de la nașterea lui Carl Philip Emanuel BACH, compozitor și clavecinist german, fiul compozitorului Johann Sebastian Bach (8 mart. 1714 – 14 dec. 1788).

80 de ani de la nașterea actorului de teatru și film Mihai VOLONTIR (9 mart. 1934).

200 de ani de la nașterea lui Taras ŠEVCEŃKO, poet, dramaturg și pictor ucrainean (9 mart. 1814 – 10 mart. 1861).

80 de ani de la nașterea cosmonautului rus Iuri GĂGARIN (9 mart. 1934 – 27 mart. 1968).

85 de ani de la nașterea regizorului și actorului de teatru Vale-riu CUPCEA (12 mart. 1929 – 15 ian. 1989).

160 de ani de la nașterea lui Alexandru MACEDONSKI, prozator, dramaturg și publicist român (14 mart. 1854 – 24 sept. 1920).

85 de ani de la nașterea lui Iuri DARIE, actor de teatru și film, desenator român originar din Basarabia (14 mart. 1929 – 9 nov. 2012).

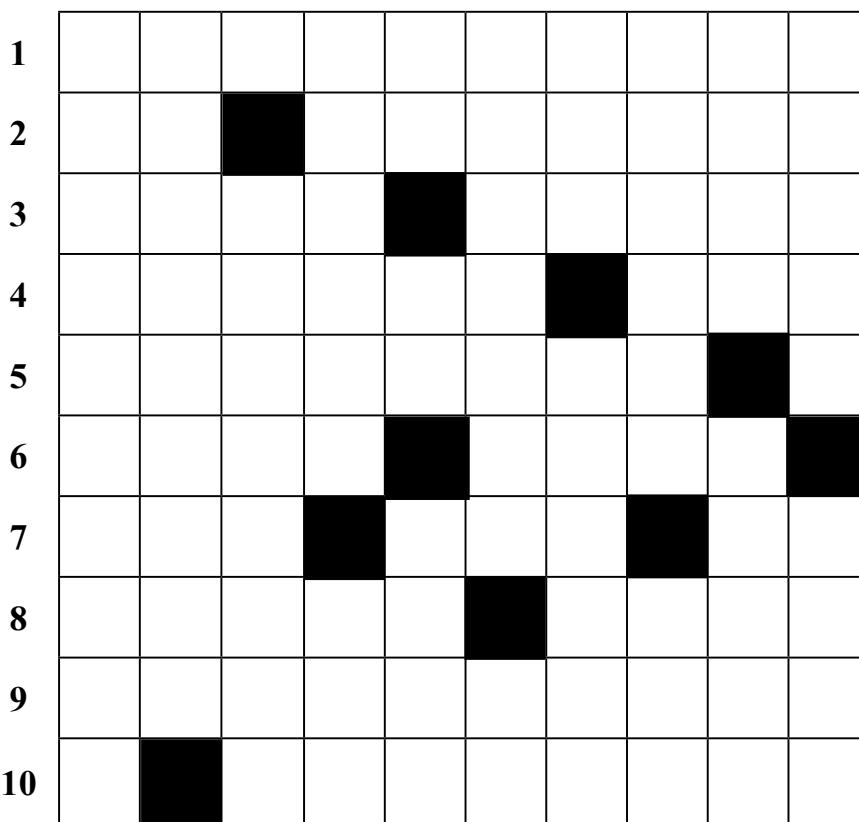
210 ani de la nașterea lui Johann STRAUSS (Johann Baptist Strauss sau Johann Strauss Sr.), violonist, dirijor și compozitor romantic austriac, faimos pentru valsurile sale și popularizarea acestora (14 mart. 1804 – 25 sept. 1849).

75 de ani de la nașterea lui Gheorghe VRABIE, artist plastic, cercetător științific, specialist în domeniul artei monumentale decorative, artei heraldice (21 mart. 1939).

65 de ani de la nașterea lui Tudor CHIRIAC, compozitor și pedagog, doctor în muzică, stabilit în România (21 mart. 1949).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ORIZONTAL: 1. Conlucrare. 2. Are multe luni – Extraordinar. 3. Preot – În Sparta nu aveau drepturi cetățenești. 4. Indicat – Pumnalul din dreapta! 5. Câprari. 6. La estul Zanzibarului! – Idee principală. 7. Capăt de tigai! – Scop – Dumneata. 8. Cupru și zinc – Încuietoare. 9. Transmit gîndurile la distanță. 10. Închipuit.

VERTICAL: 1. Volum. 2. Demne de cinste. 3. Pot repeta sunete articulate. 4. Începător – Maria Eni-Morărăș. 5. Dublează – Sută la sută – A pieptăna. 6. Unde nu-i cap - vai de bonitate! – Andrei Grosu. 7. Îl are codrul... în capăt! – Ia un "e" leliței! 8. Nu știe nimeni cum îl cheamă – Se dă la băut. 9. Față-n față cu rățoiul – A începe luptă. 10. A umple cu ceva, ce derivă din etan – Nu e frumos.

dezlegarea
cuvintelor
încrucișate
publicate
în nr. 12, 2013

ORIZONTAL: 1. Letopisețe. 2. Iaurt. Etaj. 3. Mi. Ată. 4. Arbust. Poc. 5. A.N.L. Pact. 6. An. Datată. 7. Negri. R. V. 8. Ițe. Ai. Aia. 9. Co-tramand. 10. Vinietă. A. I.

VERTICAL: 1. Livădari. 2. Ea. Tci. 3. Tumbă. Neon. 4. Oriunde. Ti. 5. Pt. Șlagăre. 6. Ată. Triat. 7. Set. Pai. Mă. 8. Etapat. A. A. 9. Ta. Ocarină. 10. Eject. Vădi.

Evident, după ce ați rezolvat totul corect, a apărut și urarea: *La mulți ani!*

trei variante – un răspuns

Cuvîntul *strapăț* înseamnă:

1. Muncă grea;
2. Talaghîr;
3. Arșiță.

frămîntări de minte

Doi tăți și doi fii s-au pornit la piață și pe drum au găsit trei lei. Nu știu cum au făcut ei, dar au împărțit leii în mod egal, fiecăruia revenindu-i cîte unul. Puteți explica în ce fel?

trei variante – un răspuns

Cuvîntul *marghiolie* înseamnă *viclenie; fandoseală*.

frămîntări de minte

Iată răspunsul: $99 + 9 = 108$

Igor GRABARI (1871- 1960): DIMINEAȚĂ DE IARNĂ

Om de cultură, de știință, pictor, născut la Budapesta din părinți de origine rusească. Primele ilustrații erau efectuate în baza lucrărilor scriitorului rus N. V. Gogol.

Lucrări: ALEEA DE MESTECENI, SVETLANA, ZĂPADA DE MARTIE, SOARELE RĂSARE, SEARĂ DE MAI, BALUSTRADA etc.

DIN NUMĂRUL URMĂTOR:

Versuri: VERDE CRUD, VERDE CRUD... MUGUR ALB, ȘI ROZ ȘI PUR

De vorbă cu creatoarea Elena ETCU.

Bilanțul concursului-loterie.

pagina muzelor: Channing TATUM.

time-out: Gabriela SZABO.

Materialele cu tematică ecologică apar cu suportul finanțier al Ministerului Mediului (Fondul Ecologic Național).

FONDATOR:
MINISTERUL EDUCAȚIEI

NOI

Fondat 1930
Serie nouă 1990

Redactor-șef:
Valerie VÖLONTIR

Iuliana ȘCHIRCĂ
secretar responsabil

Leo BORDEIANU
redactor de secție

Elena LEAH
redactor artistic

Valentin GUȚU
stilizator

Ana CEAPĂ
corector

Alina BODROVA
contabil-șef

Olesea CURMEI
operator

Sergiu FRUNZĂ
șofer

Comanda 3106
Formatul 60x90 1/2
Coli de tipar 5
Tiraj — 4000 ex.

WE
(in Romanian Language)
Monthly magazine for
children and teenagers

ADRESA REDACTIEI:
Revista NOI,
str. Pușkin nr. 22,
MD 2012, Chișinău
Telefoane:
022 23 31 91; 022 23 37 25;
022 23 36 45; 022 22 22 45
Fax: 022 23 31 91
E-mail: revistanoi1930@yahoo.com
Facebook.com/ Revistanoi NOI
www.revistanoi.md

Tipografia Editurii
UNIVERSUL

Înregistrată la Camera Înregistrării
de Stat pe 11.08.2008
cu nr. 1003600012713

Vă rugăm să indicați la sfîrșitul
textelor, pe versoul desenelor și foto-
grafiilor, prenumele, numele, vîrstă,
clasa în care învățați, adresa com-
pletă, numărul de telefon.

Indice 31239.
Post-restant 34239
Prețul 15 lei

9 771857 079808 >

14002 >

PRINSE DE ZĂPADĂ

Fotografie: Alexandru DIMITROV